

COL·LECCIÓ DOCÈNCIA I METODOLOGIA

Situació d'aprenentatge “De l'escola participativa a la societat democràtica”

Una proposta didàctica per a Educació Secundària i Cicle Superior d'Educació Primària

Secció d'Educació Infantil, Primària, Secundària i Formació Professional de l'Institut de Desenvolupament Professional (IDP)

Autoria

María del Carmen Afonso Mederos | Israel García Bayón | Mercè Gil Viñas | María Esther Gutiérrez Expósito | Flor López Fernández-Asenjo | Joaquín José Martínez Sánchez | Gotzon Quintana Vélez | Isabel Sebastián Gil | Ana Belén Vega Badiola

Institut de Desenvolupament
Professional
UNIVERSITAT DE BARCELONA

Institut de Desenvolupament Professional – IDP. Universitat de Barcelona
Pg. Vall d'Hebron, 171 (Campus de Mundet)
08035 Barcelona

COL·LECCIÓ / COLECCIÓN
Docència i Metodologia

EDICIÓ / EDICIÓN

Institut de Desenvolupament
Professional
UNIVERSITAT DE BARCELONA

Juliol, 2025
Edició i maquetació del text: Anna Villarroja i Zaida Mateo

AMB EL SUPORT DE / CON EL APOYO DE:

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Obra distribuïda sota una llicència CC-BY-NC-SA 4.0. Consulta de la llicència completa a:
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.es>

Afonso Mederos, María del Carmen; García Bayón, Israel; Gil Viñas, Mercè; Gutiérrez Expósito, María Esther; López Fernández-Asenjo, Flor; Martínez Sánchez, Joaquín José; Quintana Vélez, Gotzon; Sebastián Gil, Isabel; Vega Badiola, Ana Belén. (2025) *Situació d'aprenentatge "De l'escola participativa a la societat democràtica". Una proposta didàctica per a Educació Secundària i Cicle Superior d'Educació Primària*. Institut de Desenvolupament Professional (IDP), Universitat de Barcelona. [Disponible a:]

Índex

Guia didàctica <i>De l'escola participativa a la societat democràtica</i> . Introducció	5
Cercle I. La nostra escola. Opció A.....	13
Cercle I. La nostra escola. Opció B.....	19
Cercle II. L'entorn proper (família, amistats, barri, associacions)	24
Cercle III. Ciutat, comunitat autònoma, país, món.....	33
Bibliografia i bibliografia web	50
<i>De l'escola participativa a la societat democràtica</i> . Activitats.....	54
Cercle I. La nostra escola. Opció A.....	54
Cercle I. La nostra escola. Opció B.....	57
Cercle II. L'entorn proper (família, amistats, barri, associacions)	61
Cercle III. Ciutat, comunitat autònoma, país, món.....	73

Situació d'aprenentatge *De l'escola participativa a la societat democràtica*

Resum

La participació i la democràcia, conceptes reconeguts com a drets humans essencials, són fonamentals per construir una societat justa i equitativa. Aquesta proposta didàctica pretén fomentar aquests valors, i promoure l'aprenentatge ètic i actiu per formar ciutadans compromesos. L'objectiu és empoderar el jovent com a agents de canvi, per avançar cap a una societat més justa i solidària. Es defensa la participació com a dret ciutadà i com a pilar central per desenvolupar competències socials i cíviques que preparin l'alumnat per afrontar els reptes d'una societat democràtica, amb un enfocament de drets i de ciutadania global.

Paraules clau

Democràcia, participació, ciutadania, societat, escola.

Sobre els autors

Autor 1. María del Carmen Afonso Mederos

Llicenciada en Filologia Anglesa per la Universitat de Las Palmas de Gran Canària. Catedràtica d'Ensenyament Secundari. Imparteix docència a l'IES Faro de Maspalomas (Gran Canària) des de fa dècades, on ha coordinat i participat en diversos projectes Erasmus i nombrosos projectes d'Interculturalitat i Ciutadania Global amb impacte tant al centre educatiu com al municipi. També ha estat durant anys vicepresidenta del Consell Escolar Municipal, des d'on ha impulsat alguns d'aquests projectes. Forma part de la Xarxa d'Educadores i Educadors per a una Ciutadania Global des de 2010. A més d'articles per a la Xarxa ECG, ha publicat diverses situacions d'aprenentatge relacionades amb aspectes mediambientals i de ciutadania global.

CONTACTE: maricarmeninglesfaro@gmail.com

Autor 2. Israel García Bayón

Llicenciat en Filosofia i Lletres per la Universitat Complutense de Madrid. Professor de Filosofia a l'IES Murillo, de Sevilla, membre de la Xarxa d'Educadores i Educadors per a una Ciutadania Global i president de la Xarxa andalusa ECG. Coautor de diferents propostes i publicacions educatives que es recullen al portal www.kaidara.org, entre les quals destaca l'article «Una revisión sistemática de la ECG transformadora», a la revista *RIEJS*.

ORCID 0000-0001-7490-7412

CONTACTE: igarbay721@g.educaand.es

Autor 3. Mercè Gil Viñas

Mestra, llicenciada en Filosofia i Ciències de l'Educació, Antropologia Social i Cultural i Història, amb una àmplia trajectòria com a orientadora educativa en centres públics d'educació secundària. Ha exercit de coordinadora de recursos intensius al Consorci d'Educació de Barcelona i actualment presta serveis com a tècnica docent a l'IDP de la Universitat de Barcelona. És membre activa de la Xarxa d'Educadores i Educadors per a una Ciutadania Global.

ORCID 0009-0009-7588-4908

CONTACTE: mgil8@xtec.cat

Autor 4. María Esther Gutiérrez Expósito

Llicenciada en Geografia i Història, investigadora doctoral sobre desenvolupament del pensament de l'Escola Ibérica de la Paz a través del treball: «La guerra justa: las teorías

hispanoamericanas y su proyección». Des de fa més de vint-i-cinc anys es dedica a la docència de la Història, la Geografia i la Història de l'Art al Col·legi Gamo Diana, dels missioners redemptoristes, a Madrid, on es va desenvolupar, entre 2014 i 2016, la proposta educativa «Centros Global Cities para el aprendizaje global», premiada en la VIII edició del Premi Nacional d'Educació per al Desenvolupament «Vicente Ferrer». Membre del grup d'investigació educativa fundat per Miguel Ardanaz: GloLABoratorio. Coautora de les propostes educatives «Conectando mundos», «La vida en el centro del Centro» i «Ser y saber. Perfil docente para el desarrollo sostenible y la ciudadanía global». Membre de la Xarxa d'Educadores i Educadors per a una Ciutadania Global, Moviment 4.7 i la Universitat del Buen Vivir.

ORCID 0009-0009-1286-2664

CONTACTE: mestherge@telefonica.net

Autor 5. Flor López Fernández-Asenjo

Autor 6. Joaquín José Martínez Sánchez

Professor de Llengua Castellana i Literatura en Educació Secundària, llicenciat en Llengua Espanyola i doctor en Aprenentatge a través de les Narracions. Ha estat cooperant lingüista en educació per al desenvolupament i educador social amb comunitats originàries del poble Nuu Savi a La Montaña de Guerrero (Mèxic) i amb famílies gitanes a la Cañada Real (Madrid). Ha publicat diversos llibres i articles sobre pedagogia crítica, lingüística i didàctica de les alfabetitzacions múltiples, l'últim amb Andrea Perales Fernández-de-Gamboa, *Pedagogías bárbaras: la práctica intercultural de las maestras brujas* (2024). S'ha dedicat a la formació del professorat com a tutor, des del grau universitari i el màster d'ensenyament secundari, fins a la formació permanent amb l'INTEF i altres organismes públics encarregats de la transformació digital educativa, com a especialista en l'aprenentatge basat en projectes i l'educació expandida. Col·labora en xarxes d'aprenentatge docent dedicades a l'educació inclusiva (DIME), l'educació ecosocial (Teachers for Future Spain) i l'educació per a una ciutadania global (Xarxa d'Educadores i Educadors per a una Ciutadania Global). Actualment, treballa en un centre d'educació social inclusiva definit com a «centre de difícil desenvolupament»: l'IES Diamantino García Acosta, en un barri amb una de les rendes més baixes d'Espanya, Tres Barrios-Amate (Sevilla).

ORCID 0000-0001-9402-2339

CONTACTE: jmarsan379@g.educaand.es

Autor 7. Gotzon Quintana Vélez

Professor de Filosofia a l'IES Ballonti BHI, de Portugalete, Biscaia. Ha participat en grups de treball sobre educació per la pau i els drets humans, coeducació, convivència, aprenentatge cooperatiu i formació d'educadores i educadors.

CONTACTE: gotzonqv@gmail.com

Autor 8. María Isabel Sebastián Gil

Llicenciada en Ciències Econòmiques i diplomada en Sociologia per la Universitat Complutense de Madrid. Professora de Sociologia al col·legi universitari San Pablo CEU. Professora d'Orientació i Tutoria a la Universitat d'Alcalá de Henares. Professora de Geografia Econòmica a secundària. Actualment, membre activa de la Xarxa d'Educadores i Educadors per a una Ciutadania Global.

CONTACTE: tabelbasti@gmail.com

Autor 9. Ana Belén Vega Badiola

Llicenciada en Filologia Anglesa i professora de Llengua Anglesa a la comunitat autònoma del País Basc. Professora de l'àmbit sociolingüístic de diversificació curricular a l'Institut Fray Juan de Zumárraga, de Durango (Biscaia). Assessora en l'àmbit lingüístic del Berritzegune Basauri-Galdakao (B06) (Centre de serveis i suport per a la formació del professorat i la innovació i millora de l'educació). Actualment, és assessora de llengües del Berritzegune Nagusia o Berritzegune Central, i és part activa de l'equip EUSLE (programa d'immersió lingüística l'objectiu del qual és facilitar el procés d'adquisició de la llengua vehicular de l'escola, l'euskera, a l'alumnat nouvingut al sistema educatiu basc). Membre activa de la Xarxa d'Educadores i Educadors per a una Ciutadania Global.

CONTACTE: abvb66@gmail.com

Guia didàctica *De l'escola participativa a la societat democràtica*. Introducció

La participació i la democràcia són elements fonamentals en la construcció d'una societat justa i equitativa. Reconegut com a dret fonamental en la Declaració Universal dels Drets Humans, l'exercici de la participació ciutadana es converteix en un aprenentatge essencial per a tots els membres d'una comunitat.

La participació implica tenir consciència de formar part d'una comunitat, col·laborar amb altres persones i expressar opinions sobre els temes que ens afecten. A través d'aquest aprenentatge ètic, els estudiants adquireixen una posició activa i compromesa davant la societat, la qual cosa contribueix a afrontar els reptes i les crisis col·laborativament i constructivament.

En aquesta proposta didàctica, la participació s'entén com un instrument metodològic per construir en comunitat la realitat desitjada per al futur, i alhora, com un dels millors processos pedagògics per formar ciutadans en una societat democràtica. Per tant, és crucial que les estructures escolars¹ incloguin la participació activa de l'alumnat en les decisions que l'afectin directament o indirectament. Així mateix, creiem que és important confiar en els joves. Com més participació i diversitat hi hagi, més oportunitats tindrà el nostre alumnat de trobar el seu lloc per expressar-se i contribuir de manera significativa a transformar l'entorn cap a formes més justes i solidàries.

La proposta didàctica elaborada pel grup de treball de l'IDP de la Universitat de Barcelona sobre situacions d'aprenentatge sobre participació i democràcia² té com a objectiu principal fomentar el desenvolupament de les competències relacionades amb la participació i la democràcia en estudiants d'educació primària, ESO i batxillerat. El grup de treball està format per docents, membres de la Xarxa d'Educatores i Educadors per a una Ciutadania Global, amb una àmplia trajectòria de treball a l'aula en aquest camp, i propostes didàctiques publicades, com per exemple, «La democràcia més enllà de les urnes», dins de la col·lecció «Global Express»,³ de la qual es pot recuperar el dossier com a marc teòric per a aquesta proposta actual. La nostra intenció ha estat revisar aquests materials i experiències per adaptar-los a la legislació actual sobre situacions d'aprenentatge i poder facilitar una eina útil al professorat.

En resum, aquesta proposta didàctica cerca formar ciutadans i ciutadanes compromesos, capaços de participar activament en la societat i en la presa de decisions que els afecten. Mitjançant l'aprenentatge de la participació i els valors democràtics, es pretén empoderar els estudiants perquè siguin agents de canvi en el seu entorn i construeixin una societat més justa i equitativa. La participació com a dret fonamental de la ciutadania es converteix en un pilar central d'aquesta proposta, cosa que permet que els estudiants desenvolupin

1 Centres educatius transformadors. *Trets i propostes per avançar* (2018). Són tres els trets en relació amb la participació i la democràcia en un centre educatiu transformador: participació —tret 4 de Cultura de centre—; pràctiques per a la incidència i l'acció transformadora —tret 9 de Claus pedagògiques i metodologies transformadores—; i organització participativa i integradora —tret 13 sobre Planificació i organització del centre.

2 Les situacions d'aprenentatge són escenaris que l'alumnat es troba en la vida real i de les quals els centres poden partir per desenvolupar aprenentatges.

3 Material de consulta i descàrrega lliure a www.kaidara.org

competències cíviques, ètiques i socials que els prepararan per afrontar els reptes d'una societat democràtica.

Agraïm sincerament a l'IDP de la Universitat de Barcelona que reconegui el nostre compromís amb l'educació democràtica i l'oportunitat de vincular-nos al projecte Democrat-Horizon,⁴ la qual cosa enforteix el nostre propòsit d'impulsar en el jovent l'enfocament de drets i ciutadania global per contribuir a la formació de ciutadans i ciutadanes responsables i compromesos amb la transformació social.

Bases pedagògiques

Les bases pedagògiques utilitzades per dissenyar la situació d'aprenentatge són:

- L'educació inclusiva: model que busca atendre les necessitats d'aprenentatge de tot l'alumnat, amb especial èmfasi en aquells que són vulnerables a l'exclusió social.
- El disseny universal per a l'aprenentatge (DUA):⁵ model per reformular l'educació i oferir un marc conceptual i eines que facilitin l'anàlisi i avaluació dels dissenys curriculars i les pràctiques educatives, per identificar barreres en l'aprenentatge i promoure propostes d'ensenyament inclusives, així com una crida a oferir alternatives per motivar, representar continguts, expressar-se i actuar.
- El pensament de disseny (*design thinking*): metodologia aplicable a l'aula per resoldre problemes o abordar reptes, i oferir solucions que responen a les necessitats reals de les persones. Afavoreix i promou l'empatia, la intuïció, la creativitat i la generació d'idees innovadores, amb la finalitat d'implicar la societat sencera en el procés (agències, públic).
- L'educació ecosocial:⁶ educació que posa la vida al centre de l'activitat escolar, analitza la interdependència i ecodependència i actua per transformar el centre educatiu i l'entorn ecològic i social, atès que concebem la comunitat educativa com un ecosistema que atén les necessitats de tots els éssers vius en el seu entorn. Proposa pràctiques de llibertat a l'alumnat en una comunitat democràtica que es reconeix vulnerable: està afectada per les ferides de la desigualtat, les amenaces contra la diversitat, el discurs d'odi i, principalment, l'emergència climàtica. Ens ho recorden les organitzacions juvenils per diferents canals, mentre afronten l'escalfament global, la pèrdua de la biodiversitat, el masclisme, el racisme o la marea ideològica de la ultradreta global.

4 Projecte Democrat-Horizon: Education for Democracy <https://democrat-horizon.eu/>

5 Alba-Pastor, C. (2019)

6 Assadourain, Erik *et al.* (2017)

Competències per a una ciutadania democràtica responsable

El foment de la participació en l'educació fomenta el compromís actiu i el pensament crític, promou un sentit de pertinença i responsabilitat, afavoreix la col·laboració i el treball en equip i millora les habilitats per resoldre problemes i prendre decisions.

El foment de la democràcia en l'educació empodera els estudiants per tenir veu i prendre decisions, ensenya el respecte per totes les opinions i perspectives diverses, prepara els estudiants per a la ciutadania activa en una societat democràtica i promou una cultura d'inclusivitat i igualtat.

Aquesta proposta didàctica té com a objectiu principal fomentar el desenvolupament de les competències relacionades amb la participació i la democràcia en estudiants de cicle superior d'educació primària, ESO, batxillerat i formació professional. Reconeix la importància de la participació democràtica en la construcció d'una societat justa i equitativa, i cerca preparar els estudiants perquè siguin ciutadans actius i conscients en una societat democràtica.

Crear un entorn escolar participatiu i democràtic requereix una combinació d'estratègies i de pràctiques que empoderin els estudiants i fomentin el compromís actiu. Cal que els docents compreguin, valorin i donin espai a les capacitats i opinions de l'alumnat. La proposta es fonamenta en la creació d'entorns d'escolta, diàleg i debat a l'aula, on es promogui l'empatia i el respecte cap a les diferents perspectives, i on es generi confiança i seguretat perquè els estudiants se sentin motivats a participar. Aquí hi ha alguns elements clau per aconseguir-ho:

- Empoderar els estudiants: donar-los veu i involucrar-los en els processos de presa de decisions. Animar-los a assumir la responsabilitat del seu aprenentatge i oferir-los oportunitats per prendre decisions i contribuir a la comunitat escolar.
- Promoure la col·laboració: crear un ambient d'aprenentatge col·laboratiu on els estudiants treballin junts en projectes, resolució de problemes i presa de decisions. Fomentar el treball en equip, la cooperació i el respecte mutu.
- Fomentar la comunicació oberta i honesta entre els estudiants i el professorat. Crear un espai segur perquè l'estudiantat expressi els seus pensaments, idees i opinions.
- Fomentar el pensament crític: animar els estudiants a pensar críticament, qüestionar i analitzar la informació. Brindar-los oportunitats per explorar diferents perspectives i desenvolupar les seves opinions.
- Involucrar l'estudiantat en els processos de presa de decisions donant-los oportunitats per participar en la governança escolar, la formulació de polítiques i el disseny del currículum.

Tot això s'alinea clarament amb el marc competencial presentat pel projecte Democat,⁷ que estableix els fonaments per a una ciutadania democràtica responsable. La nostra proposta didàctica desplega aquestes competències i cerca promoure la participació i els

7

Projecte Democat: projecte finançat pel programa Horizon EU, que té com a finalitat desenvolupar un marc de competències europeu per a una ciutadania democràtica responsable.

valors democràtics a través d'estratègies concretes en l'entorn escolar, amb un objectiu que comparteix la visió del marc competencial de Democat de preparar els estudiants perquè siguin ciutadans actius i conscients, i integrin els valors de la democràcia com un ordre sociopolític i una forma de vida.

Objectius

Els objectius d'aquesta guia són:

- Promoure els valors i principis democràtics a les escoles, i fomentar la participació activa i la presa de decisions per part de l'estudiantat.
- Promoure el compromís cívic: s'ofereixen estratègies i recursos pràctics per capacitar l'alumnat a convertir-se en ciutadans i ciutadanes actius i responsables.
- Millorar el pensament crític: la guia cerca millorar les habilitats de pensament crític entre l'alumnat, animar-lo a qüestionar i analitzar la informació, i prendre decisions informades.
- Desenvolupar habilitats de col·laboració i comunicació mitjançant activitats d'aprenentatge col·laboratiu i estratègies efectives de comunicació.
- Potenciar la veu de l'alumnat assegurant que les seves opinions i perspectives siguin valorades i tingudes en compte en els processos de presa de decisions.
- Proporcionar orientació pràctica: atès que ofereix orientació pràctica i exemples, la guia cerca fer costat al col·lectiu d'educadors en la implementació de pràctiques i principis democràtics a les seves aules i escoles.
- Conscienciar l'alumnat sobre la capacitat d'influir i participar en una comunitat, tant en l'àmbit escolar com en l'entorn més proper.
- Potenciar el coneixement per part de l'alumnat de la seva capacitat per influir i participar en una comunitat, tant en l'àmbit escolar com en l'entorn més proper o en l'àmbit global, i conèixer el funcionament dels espais i mecanismes de participació ciutadana.

Model pedagògic

Es proposa un model pedagògic inclusiu i multinivell,⁸ que involucra estudiants de diferents nivells educatius i matèries.

Les activitats estan dissenyades per abordar reptes entorn de la participació i desenvolupar competències específiques relacionades amb la ciutadania democràtica.

Aquest model implica els elements clau següents:

⁸ Segons Pilar Arnaiz (2003), es tracta d'una altra manera de planificar l'atenció a la diversitat a l'aula des d'una perspectiva inclusiva, perquè possibilita que els alumnes trobin, pel que fa a l'accés i desenvolupament d'un contingut, activitats adequades al seu nivell de competència curricular, i que aquestes activitats els permetin el progrés i la implicació, de manera personalitzada.

- Aprenentatge centrat en l'estudiant: l'enfocament se centra en les necessitats, interessos i habilitats individuals de l'estudiant. L'alumnat té veu en la seva pròpia educació i participa activament en el procés d'aprenentatge.
- Presa de decisions col·laborativa: alumnat i professorat treballen junts per prendre decisions que afecten la comunitat escolar. Això inclou decisions sobre el currículum, la normativa i les polítiques de centre.
- Governança democràtica: l'escola treballa amb una estructura i processos democràtics. L'estudiantat té l'oportunitat de participar en la presa de decisions i assumir rols de lideratge.
- Participació comunitària: l'escola s'involucra activament en la comunitat local i fomenta associacions i col·laboració. Això inclou involucrar famílies, membres de la comunitat i organitzacions en el procés educatiu.

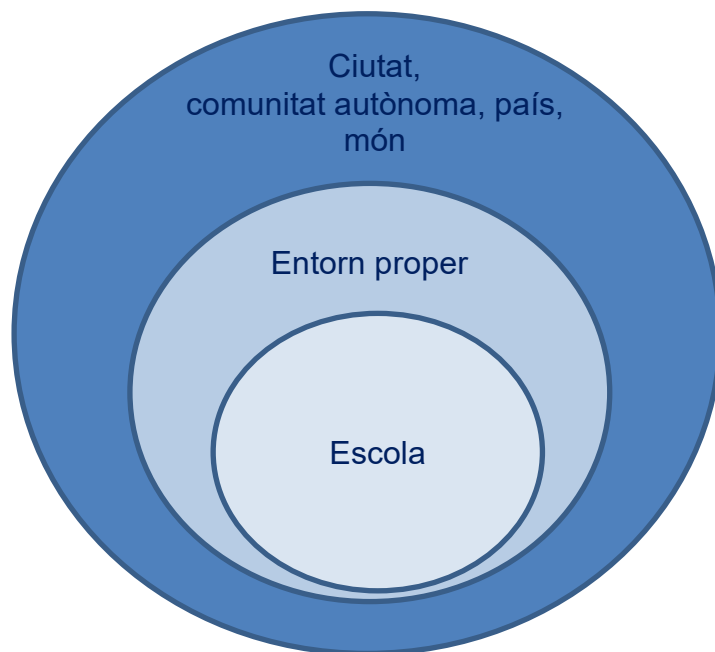
Per abordar aquests objectius, la proposta didàctica planteja activitats organitzades en cercles de menys a més incidència:

- Cercle I. La nostra escola
- Cercle II. L'entorn proper (família, amistats, barri, associacions)
- Cercle III. Ciutat, comunitat autònoma, país, món

Per a cada cercle es proposen activitats d'exploració, creació i acció, la qual cosa permet als estudiants adquirir experiències significatives i aplicar els coneixements adquirits en situacions reals.

La proposta pot enfocar-se com una única situació d'aprenentatge que des del més proper, concret, local, connecta amb els reptes i desafiaments globals. Així, en cada cercle més petit es van mobilitzant sabers, habilitats, estratègies i consensos que preparen per al desenvolupament del projecte final. Es tracta d'aprendre a participar participant: de l'escola participativa a la societat democràtica. Però també, sense que per això hagi de perdre's la perspectiva global, poden treballar-se els cercles de manera independent. És, per tant, una proposta flexible.

Figura 1

Font: elaboració pròpia

En plantejar la concreció curricular⁹ de cadascun dels cercles, hem volgut donar cabuda als diversos plantejaments possibles per a una situació d'aprenentatge: pot dur-se a terme en una assignatura concreta i, per tant, estarà vinculada als criteris d'avaluació, competències específiques i sabers propis (model per al Cercle I); pot resultar un projecte de caràcter interdisciplinari des del qual es treballin els objectius competencials (model per al Cercle II), o fins i tot donar lloc a mobilitzar tota la comunitat educativa. La mirada pedagògica enfoca, llavors, el perfil de sortida (model proposat per al Cercle III).

Taula resum d'activitats

A la taula següent es proposen una sèrie d'activitats organitzades en els cercles o nivells de participació:

- La nostra escola (A): per a alumnat de 10 a 13 anys.
- La nostra escola (B): per a alumnat de 14 a 18 anys.
- L'entorn proper: per a alumnat de 12 a 18 anys.
- Ciutat, comunitat autònoma, país, món: per a alumnat de 10 a 18 anys.

Cada cercle o nivell està assignat a un grup diferent d'estudiants i s'enfoca en matèries específiques, com ara Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural, Educació en Valors Cívics i Ètics, Geografia i Història, Filosofia, amb un nombre variable de sessions i activitats, i explora temes relacionats amb la participació i la democràcia, des de la reflexió sobre l'organització escolar fins a la incidència de la ciutadania en l'àmbit global.

Es proposen de cinc a sis sessions d'activitats per a cada nivell, amb una varietat d'enfocaments que inclouen debats, elaboració d'estatuts, propostes d'acció i anàlisi de processos de diàleg.

Els productes finals d'aquestes activitats inclouen la creació de campanyes de difusió sobre els òrgans de participació, la implementació d'accions concretes de millora de la comunitat escolar i la celebració d'assemblees per prendre decisions conjuntes.

En resum, es busca promoure el debat, la participació activa i la presa de decisions conjuntes, i preparar els estudiants perquè siguin ciutadans compromesos i conscients en una societat democràtica.

Situació d'aprenentatge

Taula 1

<i>Cercle I</i>	<i>Cercle I</i>	<i>Cercle II</i>	<i>Cercle III</i>
<i>La nostra escola (A)</i>	<i>La nostra escola (B)</i>	<i>L'entorn proper</i>	<i>Ciutat, CA, país, món</i>
5è i 6è de primària, 1r i 2n d'ESO	3r i 4t d'ESO, batxillerat, cicles formatius	ESO, batxillerat, cicles formatius	5è i 6è de primària, ESO, batxillerat, cicles formatius
Matèries: Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural Educació en Valors Cívics i Ètics (1r/2n d'ESO) Geografia i Història (1r/2n d'ESO)	Matèries: Educació en Valors Cívics i Ètics (3r d'ESO) Geografia i Història (3r/4t d'ESO) Filosofia (4t d'ESO) Història del Món Contemporani (1r de batxillerat)	Matèries: Qualsevol en la qual es presenti un repte entorn de la participació i se cerquin eines per treballar alguna de les competències específiques que es refereixin a la participació.	Matèries: Cada matèria pot posar al centre de l'aprenentatge l'emergència climàtica i participar en la formació de l'alumnat per portar a terme l'assemblea i posar en pràctica les accions decidides.

<i>Cercle I</i> <i>La nostra escola</i> <i>(A)</i>	<i>Cercle I</i> <i>La nostra escola</i> <i>(B)</i>	<i>Cercle II</i> <i>L'entorn proper</i>	<i>Cercle III</i> <i>Ciutat, CA, país, món</i>
5 o 6 sessions	5 o 6 sessions	5 o 6 sessions	De 6 a 12 sessions
Activitats:	Activitats:	Activitats:	Activitats:
És democràtica la nostra escola?	És democràtica la nostra escola?	Aprenem a participar	Activitat III.1
Activitat I.A.1	Activitat I.B.1	Activitat II.1	1a sessió
T'agrada la teva escola / el teu institut?	T'agrada la teva escola / el teu institut?	Cerquem l'acord sense votar	Assemblea pel Clima
Activitat I.A.2	Activitat I.B.2	Activitat II.2	Activitat III.2
Com s'organitza la teva escola / el teu institut?	Investiguem els òrgans de participació que funcionen a la nostra escola / al nostre institut	Un partit de tenis: repensant els meus arguments	Creem comissions de recerca
		Activitat II.3	Activitat III.3
		Com ens gestionarem?	2a sessió Assemblea
			Activitat III.4
			Exposició de propostes
			Activitat III.4 Bis Creem cultura ecosocial
			Activitat III.5
			3a sessió Assemblea
			Activitat III.6
			4a sessió Assemblea
Producte final:	Producte final:	Producte final:	Producte final:
· Campanya de difusió al centre sobre els òrgans de participació	· Campanya de difusió interna o externa dels òrgans de participació al centre i a les organitzacions educatives	· Anàlisi i recollida de dades sobre el procés de diàleg	· Celebració de l'Assemblea i implementació del Pla d'acció
· Crear un comitè per a una acció concreta de millora		· Participació activa en el procés de debat	· Carta a Nova, que tindrà la teva edat el 2070

Font: elaboració pròpia

Cercle I. La nostra escola. És democràtica la nostra escola? Opció A.

Etapes

5è i 6è d'educació primària

Disseny multinivell

Nivell bàsic-mitjà en l'assoliment de les competències clau

Nombre de sessions

- Activitat I.A.1: 3-4 sessions de 55 minuts
- Activitat I.A.2: 2 sessions de 55 minuts

Àrees o matèries

- Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural (5è, 6è d'educació primària)
- Educació en Valors Cívics i Ètics (5è i 6è d'educació primària; 1r i 2n d'ESO)
- Geografia i Història (1r i 2n d'ESO)
- Tutoria

Resum de l'activitat

Narrativa

T'agrada la teva escola / el teu institut? Com t'agradaria que fos? Quins recursos tens per poder canviar el centre?

Intenció educativa

Utilitzar una dinàmica que permeti:

- Que el conjunt de l'alumnat de la classe pugui exposar la seva opinió de manera equitativa per arribar a un acord, i intentar que entenguin la postura de les altres persones i la possibilitat de múltiples respostes per resoldre una situació.
- La reflexió de l'alumnat sobre el procés de participació dut a terme.

Objectius competencials

- Analitzar les situacions des de diferents perspectives i angles cercant raonaments per convèncer de la viabilitat de les nostres propostes.
- Experimentar el procés de conflicte, la negociació i les propostes d'alternatives.
- Saber replantejar, cedir, optar per allò que ens sembla més apropiat evitant les desqualificacions.
- Saber treure conclusions a partir de la participació i discussió en l'assemblea.

Productes finals

- Posada en comú, debat i conclusions.
- Després de la posada en comú de les conclusions, es proposa triar entre aquestes dues opcions:
 - Iniciar una campanya per explicar a la resta de la comunitat educativa els òrgans de participació que hi ha a l'escola.
 - Crear una xarxa o comissió al centre educatiu amb algun objectiu de millora del funcionament del centre i amb la participació de l'alumnat.

Materials

- 3 caps de cartó pintades de color verd, taronja i vermell.
- Cartolines DIN-A6 (postal) de colors verd, taronja i vermell.
- Tres cartolines grans.
- Qüestionari «Reflexió sobre el procés de participació» (per a l'alumnat).

Concreció curricular

Competències específiques

Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural (tercer cicle de primària)

- Competència específica 9: participar en l'entorn i la vida social de manera eficaç i constructiva des del respecte als valors democràtics, els drets humans i de la infància i els principis i valors de la Constitució espanyola i la Unió Europea, valorant la funció de l'Estat i les seves institucions en el manteniment de la pau i la seguretat integral ciutadana, per generar interaccions respectuoses i equitatives i promoure la resolució pacífica i dialogada dels conflictes.

Educació en Valors Cívics i Ètics (un nivell, a triar entre 1r i 2n d'ESO)

- Competència específica 2: actuar i interactuar d'acord amb les normes i els valors cívics i ètics, a partir del reconeixement fundat en la importància per regular la vida comunitària i la seva aplicació efectiva i justificada en diferents contextos, per promoure una convivència pacífica, respectuosa, democràtica i compromesa amb el bé comú.
- Competència específica 4: mostrar una adequada estima d'un mateix i de l'entorn, reconeixent i valorant les emocions i els sentiments propis i aliens, per assolir una actitud empàtica i curiosa respecte als altres i a la natura.

Educació en Valors Cívics i Ètics (tercer cicle de primària)

- Competència específica 1: deliberar i argumentar sobre problemes de caràcter ètic referits a un mateix i al seu entorn, cercant i analitzant informació fiable i generant

una actitud reflexiva al respecte, per promoure l'autoconeixement i l'autonomia moral.

Geografia i Història (1r i 2n d'ESO)

- Competència específica 5: analitzar de manera crítica plantejaments històrics i geogràfics explicant la construcció dels sistemes democràtics i els principis constitucionals que regeixen la vida en comunitat, així com assumint els deures i drets propis del nostre marc de convivència, per promoure la participació ciutadana i la cohesió social.

Criteris d'avaluació

Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural (tercer cicle de primària)

- Explicar el funcionament general dels òrgans de govern de l'escola, municipi, comunitat autònoma, Estat i Unió Europea, valorant les seves funcions i la gestió dels serveis públics per a la ciutadania.

Educació en Valors Cívics i Ètics (un nivell, a triar entre 1r i 2n d'ESO)

- Fomentar l'exercici de la ciutadania activa i democràtica a través del coneixement del moviment associatiu i la participació respectuosa, dialogant i constructiva en activitats de grup que impliquin prendre decisions col·lectives, planificar accions coordinades i resoldre problemes mitjançant l'aplicació de procediments i principis cívics, ètics i democràtics explícits.
- Desenvolupar una actitud de gestió equilibrada de les emocions, d'estima i cura d'un mateix i dels altres, identificant, analitzant i expressant de manera assertiva les pròpies emocions i sentiments, i reconeixent i valorant els dels altres en diferents contextos i entorns de les activitats creatives i de reflexió individual o dialogada sobre qüestions ètiques i cíviques.

Educació en Valors Cívics i Ètics (tercer cicle de primària)

- Identificar, gestionar i comunicar idees, emocions, afectes i desitjos amb comprensió i empatia cap a les altres persones, mostrant autoestima i compartint un concepte adequat d'allò que han de ser les relacions amb els altres, incloent-hi l'àmbit afectivosexual.

Geografia i Història (1r i 2n d'ESO)

- Mostrar actituds pacífiques i respectuoses i assumir les normes com a marc necessari per a la convivència, demostrant capacitat crítica i identificant i responant de manera assertiva davant de situacions d'injustícia i desigualtat.

Sabers bàsics

Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural (tercer cicle de primària)

- La cultura de pau i la no-violència. El pensament crític com a eina per a l'anàlisi dels conflictes d'interessos. El reconeixement de les víctimes de la violència.
- L'organització política. Principals entitats polítiques i administratives de l'entorn escolar, local, autonòmic i nacional d'Espanya. Sistema de representació i de participació política.

Educació en Valors Cívics i Ètics (tercer cicle de primària)

- El pensament crític i ètic.
- Les virtuts del diàleg i les normes de l'argumentació. La presa democràtica de decisions.
- Les regles de convivència. Moralitat, legalitat i conducta cívica.
- Principis i valors constitucionals i democràtics.

Educació en Valors Cívics i Ètics (un nivell, a triar entre 1r i 2n d'ESO)

- Les virtuts del diàleg i les normes d'argumentació. La resolució pacífica de conflictes. L'empatia amb els altres.
- Associacionisme i voluntariat. La ciutadania i la participació democràtica. Els codis deontològics. Les ètiques aplicades.
- L'educació de les emocions i els sentiments. L'autoestima personal. La igualtat i el respecte mutu en les relacions amb altres persones.
- La ciutadania i la participació democràtica.

Geografia i Història (1r i 2n d'ESO)

- Convivència cívica i cultura democràtica. Incorporació i implicació de la societat civil en processos democràtics. Participació en projectes comunitaris.
- Les xarxes socials. Seguretat i prevenció davant dels riscos i perills de l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació.

Estratègies metodològiques

- Formació de conceptes i investigació guiada.
- Formulació de preguntes sobre el funcionament del cercle més proper a l'alumnat després de la família: l'escola.
- Proposta d'una dinàmica per respondre les preguntes que permeti la participació igualitària de tot l'alumnat.
- Tècnica del sufragi amb resultats tipus semàfor.
- Discussió raonada i consens a tres: proposta en comú i valoració d'arguments.
- Valoració personal.

Seqüència didàctica

Activitat I.A.1. T'agrada la teva escola / el teu institut? (3-4 sessions)

1. Es col·loquen les tres capsas, idealment pintades de verd, taronja i vermell, i es reparteixen cartolines de grandària DIN-A6 d'aquests tres colors a l'alumnat, que s'ha disposat en grups de tres. En la capsa verda s'hi escriu la paraula CONSERVAR, en la taronja, MODIFICAR, i en la vermella, ELIMINAR. Es demana a l'alumnat que en grups de tres decideixin almenys un aspecte del centre que es pugui incloure en cadascuna de les capsas. Per torns, cada grup indica un aspecte que voldrien CONSERVAR i explica el perquè, col·locant el paper en la capsa corresponent. Quan s'hagi acabat la primera ronda, es pot fer una altra ronda si cal.
2. A continuació es fa un procés similar en relació amb allò que es vol MODIFICAR i un altre en relació amb el que es vol ELIMINAR. És aconsellable que en cada ronda sigui diferent l'alumna o alumne que introdueixi el paper a la capsa i expliqui el perquè.
3. Es treuen els papers de la capsa CONSERVAR, es llegeixen les propostes i es vota a mà alçada si es conserva o no aquesta proposta. S'acata allò que es decideixi per majoria simple.
4. En una cartolina gran amb el mateix títol de la capsa es col·loquen les cartolines aprovades per la majoria.
5. Es torna a repetir el mateix procés amb les altres dues capsas i s'emplenen les altres dues cartolines.
6. El docent porta l'atenció de l'alumnat a les cartolines MODIFICAR i ELIMINAR i fa les preguntes següents:
 - Qui decideix aquestes normes als centres?
 - Podem modificar-les o eliminar-les? Com? Raona la teva resposta.
 - Passa el mateix amb la resta de les normes en la nostra societat?
7. Respondre individualment les preguntes de l'*Eina de reflexió sobre el procés de participació* que es troba a l'apartat «Activitats» d'aquest material didàctic.
8. Posada en comú del qüestionari. Seria interessant que el docent presentés els resultats i animés l'alumnat a respondre en veu alta la pregunta sobre com s'han sentit durant el procés.

Activitat I.A.2. Com s'organitza la nostra escola / el nostre institut? (2 sessions)

Es proposa a l'alumnat dur a terme una investigació en petits grups (màxim de dos o tres alumnes), sobre els òrgans de participació del centre educatiu. Cada grup entrevista un representant de cadascun dels òrgans assenyalats. Prèviament, s'elaborarà un qüestionari per conèixer almenys aquests aspectes: composició, funcions, qui pot formar-ne part i com

és el procés d'accés.

Entrevistar:

- Algun membre de la Junta Directiva del centre educatiu
- Algun membre del Claustre que no pertanyi a la Junta Directiva del centre
- Algun alumne que pertanyi al Consell Escolar
- Algun company d'un altre centre educatiu de la zona
- Algun altre membre del Consell Escolar: personal no docent, famílies...
- Algun membre de l'AMPA o AFA

Les conclusions s'exposaran primer a la classe i després a la resta de la comunitat educativa pel mitjà que triï l'alumnat: conte, pòdcast, mural, presentació, article de revista, escenificació, etc.

Cercle I. La nostra escola. És democràtica la nostra escola? Opció B.

Etapas

3r i 4t d'ESO i batxillerat

Disseny multinivell

Mitjà-alt en l'assoliment de les competències clau

Nombre de sessions

- Activitat I.B.1: 3-4 sessions de 55 minuts
- Activitat I.B.2: 2 sessions de 55 minuts

Àrees o matèries

- Tutoria
- Geografia i Història
- Filosofia
- Llengua
- Educació en Valors Cívics i Ètics

Resum de l'activitat

Narrativa

T'agrada la teva escola / el teu institut? Com t'agradaria que fos? Quins recursos tens per poder canviar el centre?

Intenció educativa

Aquesta proposta és una versió alternativa a l'opció A proposada per al Cercle I. La nostra escola. Està indicada per a l'alumnat de 3r i 4t d'ESO i batxillerat, i es pot plantejar com una seqüència independent o com a activitat introductòria per iniciar el debat i la reflexió sobre la participació democràtica al Cercle II (L'entorn proper), i al Cercle III (Ciutat, comunitat autònoma, país, món).

Objectius competencials

- Analitzar les situacions des de diferents perspectives i angles buscant raonaments per convèncer de la viabilitat de les nostres propostes.
- Experimentar el procés del conflicte, la negociació i les propostes d'alternatives.
- Saber replantejar, cedir, optar per allò que ens sembla més adequat evitant les desqualificacions.
- Saber treure conclusions a partir de la participació i discussió en l'assemblea.

- Arribar a propostes viables i sostenibles.

Productes finals

Tot el treball anterior (investigació, posada en comú i debat amb propostes consensuades) es plasmarà en diferents formats a elecció de cada grup (document escrit, infografia, còmic, pòdcast, mural, vídeo, exposició oral, representació teatral...), per poder ser comunicat i difós:

- Al mateix centre perquè el coneguin els altres grups
- A la pàgina web del centre educatiu
- Al Consell Escolar
- A l'AMPA o AFA
- En altres centres de la zona

Materials

Documents institucionals i legislació:

- Normes d'organització i funcionament del centre (NOF)
- NOF d'un altre centre educatiu de la zona
- Decret de drets i deures de l'alumnat de la comunitat autònoma
- Drets de la infància i la joventut
- LOMLOE.¹⁰ Articles relacionats amb la participació

Qüestionari «Reflexió sobre el procés de participació» (per a l'alumnat)

Dispositius amb connexió a internet.

Concreció curricular

Competències específiques

Educació en Valors Cívics i Ètics (3r d'ESO)

- Competència específica 2: actuar i interactuar d'acord amb les normes i els valors cívics i ètics, a partir del reconeixement fundat de la seva importància per regular la vida comunitària i aplicar-la de manera efectiva i justificada en diferents contextos, per promoure una convivència pacífica, respectuosa, democràtica i compromesa amb el bé comú.

Geografia i Història (3r i 4t d'ESO)

- Competència específica 5: analitzar de manera crítica plantejaments històrics i geogràfics explicant la construcció dels sistemes democràtics i els principis

¹⁰ Llei Orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació.

constitucionals que regeixen la vida en comunitat, així com assumint els deures i drets propis del nostre marc de convivència, per promoure la participació ciutadana i la cohesió social.

Filosofia (4t d'ESO)

- Competència específica 2: dialogar, debatre i argumentar de manera rigorosa, tolerant i empàtica a través de col·loquis o altres activitats per resoldre supòsits pràctics contextualitzats en què s'apliquin les seves deliberacions, evitant modes dogmàtics i fal·laços, intercanviant idees i desenvolupant un criteri propi per a l'exercici d'una ciutadania activa i democràtica.

Història del Món Contemporani (1r de batxillerat)

- Competència específica 1: reconèixer els moviments, accions i transformacions històriques que han contribuït al finançament de la llibertat en el món contemporani, a través de l'estudi comparat de casos i l'ús correcte de termes i conceptes històrics, per valorar els assoliments que suposen els sistemes democràtics com a principal garantia per a la convivència i l'exercici dels drets fonamentals.

Criteris d'avaluació

Educació en Valors Cívics i Ètics (3r d'ESO)

- Fomentar l'exercici de la ciutadania activa i democràtica a través del coneixement del moviment associatiu i la participació respectuosa, dialogant i constructiva en activitats de grup que impliquin prendre decisions col·lectives, planificar accions coordinades i resoldre problemes mitjançant l'aplicació de procediments i principis cívics, ètics i democràtics explícits.

Geografia i Història (3r i 4t d'ESO)

- Conèixer, valorar i exercir responsabilitats, drets i deures i actuar a favor del seu desenvolupament i afirmació, a través del coneixement del nostre ordenament jurídic i constitucional, de la comprensió i posada en valor de la nostra memòria democràtica i dels aspectes fonamentals que la conformen, de la contribució dels homes i les dones a aquesta memòria, i de la defensa dels nostres valors constitucionals.

Filosofia (4t d'ESO)

- Reconèixer, a través de lectures i comentaris de diferents tipus de textos, la dimensió social, cultural, creativa i innovadora de l'ésser humà com a transformador del medi i el paper de la cultura com a instrument d'adaptació, així com argumentar les pròpies opinions sobre les teories relatives a l'origen de la societat, la dicotomia individu-societat, el procés de socialització i l'anàlisi crítica dels conceptes de civilització, etnocentrisme, relativisme cultural i la influència de la tecnologia digital en la vida quotidiana.

Història del Món Contemporani (1r de batxillerat)

- Identificar i reconèixer els assoliments que suposen els actuals sistemes democràtics com el resultat no lineal en el temps dels moviments i accions que han contribuït al finançament i articulació del principi de llibertat, a través de l'anàlisi dels principals processos històrics que s'han desenvolupat, la comprensió dels textos polítics i constitucionals fonamentals i l'ús adequat de termes i conceptes històrics.

Sabers bàsics

Educació en Valors Cívics i Ètics (3r d'ESO)

- Les virtuts del diàleg i les normes d'argumentació. La resolució pacífica de conflictes. L'empatia amb els altres.
- Associacionisme i voluntariat. La ciutadania i la participació democràtica. Els codis deontològics. Les ètiques aplicades.

Geografia i Història (3r i 4t d'ESO)

- Compromís cívic i participació ciutadana. Mediació i gestió pacífica de conflictes i suport a les víctimes de la violència i el terrorisme.

Filosofia (4t d'ESO)

- Reflexió sobre les nocions referides a la relació individu-societat i el procés de socialització.

Història del Món Contemporani (1r de batxillerat)

- Consciència i memòria democràtica: coneixement dels principis i normes constitucionals, exercici dels valors cívics i participació ciutadana. Coneixement i respecte als principis i normes de la Declaració Universal dels Drets Humans. La memòria democràtica en el marc del dret internacional humanitari: veritat, justícia, reparació i garantia de no repetició.

Estratègies metodològiques

- Formació de conceptes:
 - Dinàmica per conèixer els conceptes previs sobre democràcia i participació a l'escola.
 - Reflexió de l'alumnat sobre el procés de participació dut a terme.
 - Discussió raonada i consens a tres; proposta en comú i valoració d'arguments.
 - Valoració personal.
- Ensenyament no directiu: utilitzar una dinàmica que permeti que el conjunt de l'alumnat de la classe pugui exposar la seva opinió de manera equitativa per arribar a un acord, intentant entendre la postura d'altres persones i l'existència de múltiples respostes per resoldre una situació.

- Investigació guiada individual o grupal sobre els canals de participació a l'escola.
- Difusió dels aprenentatges a través de canals orals, artístics, digitals.

Seqüència didàctica

Activitat I.B.1. T'agrada la teva escola / el teu institut?

1a dinàmica, en gran grup:

- Utilitzant la dinàmica de les tres capses (Cercle I. La nostra escola, opció A), entre tot l'alumnat es construeix una llista d'allò que volem CONSERVAR, MODIFICAR o ELIMINAR a la nostra escola o al nostre institut. Es trien les tres o quatre opcions més votades de cada apartat.
- Es valora: quines propostes de modificació o canvi que han triat consideren que poden ser assumides per l'escola o l'institut? Què podríem fer perquè es fessin realitat?
- Diàleg sobre què és la democràcia i la participació, a partir del vídeo «Què és la democràcia?» <https://www.youtube.com/watch?v=dbHRDG49XU> i sobre quins òrgans de participació interns i externs coneixen.

2a dinàmica, individual, en parella o en petit grup:

- Mesurar el grau de participació de l'alumnat a l'escola utilitzant l'escala de participació.¹¹

Activitat I.B.2. Investigarem els òrgans de participació que funcionen a la nostra escola / al nostre institut

1a dinàmica:

- Investigació guiada sobre els òrgans de participació del centre escolar i posada en comú dels resultats, organitzats en grups.
- Elaboració d'un producte final sobre els òrgans de participació del centre amb l'objectiu de difondre'l en diferents formats en altres àmbits relacionats amb l'escola.
- Reflexió, primer de manera individual i després en gran grup, sobre el procés d'aprenentatge i la participació en les activitats que han implicat emocions, compartir idees i arribar a consensos, amb el qüestionari «Reflexió sobre el procés de participació».

¹¹ Escala de participació de Roger Hart (1993). <https://comunicacionparticipativa.wordpress.com/2012/01/16/la-escalera-de-la-participacion/>

Cercle II. L'entorn proper (família, amistats, barri, associacions...)

Activitat II.1. Cerquem l'acord sense votar: una eina per entrenar les nostres intervencions en l'assemblea

Etales

ESO, cicles formatius i batxillerat

Disseny multinivell

Nivell mitjà-alt en l'assoliment de les competències clau

Nombre de sessions

2 sessions de 50 minuts

Àrees o matèries

- Tutoria
- Geografia i Història
- Filosofia
- Llengua
- Educació en Valors Cívics i Ètics

Resum de l'activitat

Narrativa

Es tracta d'assajar les habilitats de discussió i debat i observar les nostres reaccions i sentiments en una situació conflictiva.

Intenció educativa

En equips de tres o quatre persones, es tria una situació problemàtica de l'entorn proper d'entre les suggerides o se'n proposa una altra de diferent. Hem de cercar de manera consensuada, i sense arribar a la votació, una proposta d'intervenció i una alternativa o possible solució amb el suport de dos arguments que la sustentin.

En un segon moment, obrim un temps per a la recollida de les aportacions en gran grup sent conscients dels moments, els sentiments i les accions, així com l'anàlisi multicausal i la cerca d'alternatives.

Objectius competencials

- Atrevir-nos a proposar i valorar propostes viables i sostenibles en grup petit o en assemblea després d'una breu reflexió personal.

- Autocontrolar-nos i donar-nos suport en el debat cercant sempre algun aspecte positiu en l'escolta de l'altra persona perquè la discussió no sigui violenta; buscarem alguna cosa aprofitable de qualsevol de les propostes per intentar entendre la postura de l'altra persona.
- Analitzar les situacions des de múltiples perspectives i enquadrar-les, com les fotografies, des de diferents angles per conscienciar-nos sobre la complexitat dels problemes.
- Treballar a poc a poc i en profunditat per viure la complexitat, la multicausalitat i la dificultat de cerca d'alternatives o vies de resolució.
- Experimentar el procés del conflicte, la negociació i la proposta d'alternatives.
- Ser capaços d'evitar els judicis i les desqualificacions.
- Argumentar i cercar raonaments per convèncer de la viabilitat de la nostra proposta.
- Saber replantejar, cedir i optar per allò que ens sembla més apropiat.
- Assajar les nostres intervencions en assemblea.

Productes finals

- Recollida del procés, conclusions i arguments consensuats en el treball en equip.
- Presentació per grups dels arguments elaborats.
- Recollida de conclusions en el debat pautat en gran grup i elaboració d'un panell-resum en el model ofert o en un altre format que es pugui completar col·laborativament.

Materials

- Eina per a l'anàlisi d'una situació proposada (en l'apartat «Activitats» d'aquest material didàctic).
- Eina per a l'anàlisi del procés (en l'apartat «Activitats» d'aquest material didàctic).
- Material complementari en eusquera.¹²

Estratègies metodològiques

- a) Valoració personal
- b) Contrast en parelles
- c) Discussió raonada en consens a quatre
- d) Proposta en comú

¹² Exemple: material osagarria euskaraz (en eusquera)

e) Valoració d'arguments

Seqüència didàctica

1a sessió:

1. Es creen equips de treball de tres o quatre persones amb criteris que promoguin la cooperació, la inclusió i l'ambient de treball.
2. Es proposen les diferents situacions perquè cada grup triï la que sigui del seu interès o ens en proposin una altra de característiques semblants. No es tracta de discutir sobre futbol ni de qüestions llunyanes a la seva realitat quotidiana.
3. En un breu moment de reflexió personal i en silenci, cada persona completa les seves valoracions i pensa en una possible solució, amb ajut de l'*Eina d'anàlisi d'una situació* de l'apartat «Activitats» d'aquesta guia.
4. S'acorda amb l'altra persona una proposta que contingui algun element de cadascuna de les propostes d'aquestes dues persones. En equip, es valora i s'anota l'alternativa que sembli més justa i eficaç i es donen un parell de raons i arguments per defensar-la. Es tria una persona portaveu.
5. La persona portaveu planteja la solució. La dinamitzadora pregunta a qualsevol persona de la resta del grup pels dos arguments que s'han consensuat en el grup.
6. Es van recollint les possibles solucions i es debat sobre la viabilitat i idoneïtat de la proposta. Es recullen totes. No votem, però optem per la més interessant assumint les corresponents conseqüències i valorant les seves potencialitats.

2a sessió:

S'evoquen els aprenentatges del treball de la sessió anterior, es reprenen les propostes d'acció i es reflexiona en gran grup sobre el procés amb l'*Eina d'anàlisi del procés* de l'apartat «Activitats» d'aquesta guia. Se sol·licita ajut per a la dinamització i ens centrem en les preguntes clau i les qüestions que l'eina ens proposa, així com en qualsevol altra que sorgeixi: s'han donat en els tres moments, o n'hi ha hagut algun altre que calgui destacar? Quins sentiments han aparegut? Quines accions se'ns han ocorregut? Són vàlids els exemples donats?

Podem col·laborar evidenciant els tres moments del procés:

- a) Coneixement del problema
- b) Anàlisi de les causes possibles
- c) Proposta d'alternatives i accions

1.4.2. Activitat II.2. Un partit de tenis. Repensant els meus arguments entorn de la politització o despolitització d'aspectes importants de la meva vida

Etales

ESO, cicles formatius i batxillerat

Disseny multinivell

Nivell bàsic en l'assoliment de les competències clau

Nombre de sessions

1 o 2 sessions de 50 minuts

Àrees o matèries

- Tutoria
- Geografia i Història
- Filosofia
- Llengua
- Educació en Valors Cívics i Ètics

Resum de l'activitat

Narrativa

Això no és res més que un joc on «ens movem i argumentem» amb tot el nostre cos i energia. El professorat i, en un segon moment també l'alumnat, escriu una sèrie de frases rotundes que permetin pronunciar-se des de l'opinió i els valors personals.

Més important que «prendre partit» davant d'un nombre elevat de frases serà donar prou temps a l'argumentació i controlar que la possible discussió no quedi prou tancada per manca de temps, que els sentiments hi quedin recollits i que l'ambient sigui còmode i constructiu.

Intenció educativa

Es tracta de repensar el valor de l'Assemblea que durem a terme i el seu sentit i influència política. Volem i necessitem fer incidència política i reivindicuem instruments de participació democràtica. Per això, confiem en les nostres possibilitats transformadores.

Mirem d'entendre les frases, hi reflexionem breument i ens pronunciem en l'espai i amb tot el cos davant de cadascun dels dilemes. Escoltem arguments. Puc justificar la raó del meu parer i, sobretot, si em convencen les raons aportades, em moc, canvio de posició amb llibertat.

Objectius competencials

- Proposem un conflicte social, cognitiu o afectiu per apropar a l'aula temes «silenciats», postures polèmiques que pretenem entendre i davant les quals cerquem raonaments que justifiquin la nostra opinió.
- Som persones esperançades i sabem reconèixer els conceptes clau que estem treballant. Les frases proposades haurien de contenir els conceptes que desitgem transmetre, ser contundents, però no catastrofistes.
- Participem en un procés creatiu i ens comuniquem i escoltem ordenadament i en calma. No només som persones «consumidores d'opinions», sinó que les podem crear.
- No demostrem intenció de discutir, sabem «pronunciar-nos» i, si fos necessari, canviar d'opinió. Escolto i, si tinc un argument a favor o en contra, el comparteixo, però no per «derrotar l'adversari».
- M'escolten i, si els sembla bé, canvien de parer.
- Cada persona hauria de prendre partit en una postura i responsabilitzar-se'n intentant argumentar-ho, però sempre serà lliure per canviar i modificar l'opinió. Qui dinamitza, analitza el grau de facilitat o dificultat que té cadascú a l'hora de «definir-se» i on se sol col·locar a la pista.
- En subratllar la importància dels valors que van sorgint, anirem «reconnectant», apropant-nos i dotant de sentit a la política i la democràcia: justícia, equitat, interessos i estructures de poder, sentit d'Estat, proximitat del problema, implicació, responsabilitat...

Productes finals

El desenvolupament del mateix joc.

Materials

- Paperetes amb frases escrites (en l'apartat «Activitats» d'aquest material didàctic) i d'altres en blanc.
- Retoladors per si s'hagués d'escriure alguna frase per personalitzar l'exercici o completar-lo.
- Seria convenient disposar d'un espai gran i sense obstacles per moure's còmodament.

Estratègies metodològiques

- a) Escolta
- b) Breu reflexió personal
- c) Petició d'aclariments
- d) Posició
- e) Anem pensant per què m'he situat allà; puc argumentar-ho i m'escolten sense discutir-ho. També puc aportar les meves frases per continuar jugant.

Seqüència didàctica

1. Dividim en dues parts un espai ampli imaginant una xarxa al mig, com si fos una pista de tennis en què un costat representa «a favor» i l'altre «en contra».
2. Deixem les paperetes que hem preparat al mig de la pista i cada persona n'agafa una qualsevol i la llegeix en veu alta, ordenadament.
3. Cada persona pensa a quin costat situar-se i el grau d'acord o desacord per la seva proximitat o llunyania de la xarxa imaginada. Recordarem que estem «prenent partit» davant d'una idea amb tot el nostre cos.
4. La persona que vulgui argumentar per què està en aquell lloc pot fer-ho. És lliure i no podem forçar ningú en la seva argumentació, encara que qui dinamitza hagi d'atendre aquelles persones que s'han quedat físicament situades en minoria o, inclús, soles i ajudar-les en l'argumentació.
5. S'ofereix l'oportunitat de canviar a l'altre camp o de modificar el lloc físic que s'ocupa en sentir les argumentacions de les altres persones. És important la flexibilitat per al canvi d'opinió i la valentia que suposa «pujar a la xarxa».
6. Ens aturem i passem al segon moment del partit, perquè ja coneixem una mica què poden significar els termes *politització* i *despolitització*, i convidem a escriure'n algunes frases contundents. Convidem a repetir el procés. Si no hi hagués cap aportació nova, continuarem amb altres frases que tenim preparades.

Si el grau d'implicació i participació és alt, aquest joc es podria repetir en una segona sessió i, sempre que es vulgui, amb frases problemàtiques i polèmiques.

Activitat II.3. Com ens gestionarem?

Etapas

ESO, cicles formatius i batxillerat

Disseny multinivell

Nivell mitjà-alt en l'assoliment de les competències clau

Nombre de sessions

2 sessions de 50 minuts

Àrees o matèries

- Tutoria
- Geografia i Història
- Filosofia
- Llengua
- Educació en Valors Cívics i Ètics

*Resum de l'activitat***Narrativa**

Es tracta d'analitzar uns textos model (l'Estatut d'una associació sense ànim de lucre i el Reglament d'organització i funcionament del centre). Un cop estudiats, l'alumnat escriurà un reglament d'organització i funcionament d'una associació sense ànim de lucre fictícia o real (associació d'un grup d'alumnat per a la pràctica d'un esport, la gestió d'un local d'oci juvenil, la gestió d'un grup musical o d'un club de fans, una associació de barri amb alguna finalitat de millora del barri: gestió de residus, d'ajut a nouvinguts...). Així mateix, s'entrenen les habilitats de discussió i debat treballades en les activitats anteriors i s'observen les nostres reaccions i sentiments en una activitat de grup.

Intenció educativa

En cinc equips de tres o quatre persones, cada grup haurà de pensar en un d'aquests aspectes:

- Tipus d'associació que es vol formar.
- Funcionament i normes de convivència.
- Persones que formen part de l'associació.
- Gestió administrativa del local de l'associació i què els suposa llogar un local.
- Sancions en cas de no complir algun acord.

Hauran d'elaborar les seves propostes de manera consensuada i sense arribar a la votació, exercici treballat ja en una activitat anterior. Tots els alumnes de cada grup hauran de presentar una norma i argumentar-la a favor seu: per què és important? Per què creu que és necessària per al bon funcionament de l'associació?

Objectius competencials

- Atrevir-nos a treballar en grup i proposar i valorar propostes factibles després d'una breu reflexió personal.
- Autocontrolar-nos i donar-nos suport en el debat cercant sempre algun aspecte

positiu en l'escolta de l'altra persona perquè la discussió no sigui violenta. Buscarem alguna cosa raonable de qualsevol de les propostes per intentar entendre la postura de l'altra persona.

- Treballar a poc a poc i en profunditat per viure la complexitat, la multicausalitat i la dificultat de cerca d'alternatives o vies de resolució.
- Experimentar el procés del conflicte, la negociació i la proposta d'alternatives.
- Ser capaços d'evitar els judicis i les desqualificacions.
- Argumentar i cercar raonaments per convèncer de la viabilitat de la nostra proposta.
- Saber replantejar, cedir i optar per allò que ens sembla més apropiat.
- Assajar les nostres intervencions en assemblea.

Productes finals

- Recollida del procés, conclusions i arguments consensuats al treball en equip.
- Presentació per grups dels arguments elaborats.
- Recollida de conclusions en el debat pautat en gran grup i elaboració d'un panell-resum en el model ofert, o en qualsevol altre format, que es pugui completar col·laborativament.
- Un estatut d'una associació sense ànim de lucre o un reglament de funcionament d'una associació d'alumnat.

Materials

- Eines per al treball individual (en l'apartat «Activitats» d'aquest material didàctic)
- Eines per al treball en grup (en l'apartat «Activitats» d'aquest material didàctic)
- Ordinador
- Textos model (especificats en l'apartat «Activitats» d'aquest material didàctic)

Estratègies metodològiques

- a) Valoració personal
- b) Discussió raonada
- c) Proposta en comú
- d) Valoració d'arguments

És important subratllar durant tot el procés la importància d'establir normes i que observin que aquestes permeten una convivència pacífica. A més, establir normes permet dotar de sentit la política i la democràcia: respecte, justícia, equitat, viure en societat, implicació, responsabilitat...

Seqüència didàctica

- 1) Es presentaran els textos model i després es crearan equips de treball de tres o quatre alumnes heterogenis i amb criteris que promouen la cooperació, la inclusió i el bon ambient de treball.
- 2) En un breu moment, es farà la reflexió personal.
- 3) A continuació, en equip, es reflexionarà sobre els aspectes necessaris a l'hora de gestionar-se com a grup i, en aquest cas, per mantenir una associació. És un procés participatiu, de comunicació i de creació cooperativa. Cada persona col·laborarà aportant les seves idees i, a més, es responsabilitzarà d'allò que li correspon en la tasca d'equip.
- 4) Es comparteix en gran grup.

Cercle III. Ciutat, comunitat autònoma, país, món

1.5.1. *Projecte interdisciplinari Assemblea pel Clima per al teu centre*

Etapes

5è i 6è d'educació primària, ESO, batxillerat i cicles formatius

Nombre de sessions

6 sessions, que poden ocupar entre 6 i 12 hores:

- Activitat III.1. 1a sessió: Assemblea d'anàlisi de problemes
- Activitat III.2. Comissions d'investigació
- Activitat III.3. 2a sessió: Assemblea d'elaboració de propostes
- Activitat III.4. Comissió legislativa: exposició de propostes
- Activitat III.4 bis (simultània). Creem cultura ecosocial
- Activitat III.5. 3a sessió: Assemblea de votació i programa
- Activitat III.6. 4a sessió: Assemblea de pla d'impacte i seguiment

Disseny multinivell

Nivell bàsic: treball individual en diaris d'aprenentatge personals i assumpció de rols en grups cooperatius.

Nivell intermedi:

- Grups dinamitzadors
- Tasques de suport als equips d'experts per al grup-aula

Nivell avançat: el treball corresponent als equips d'experts

- Comissions d'investigació (científica i organitzativa)
- Comissió legisladora
- Comissions de *performance*, incidència política i compromís

Àrees o matèries

- Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural (5è i 6è de primària)
- Educació en Valors Cívics i Ètics (5è i 6è de primària, 1r i 2n d'ESO)
- Geografia i Història (1r i 2n d'ESO)
- Tutoria
- Llengua Castellana i Literatura i Llengua Anglesa (ESO)

- Educació Visual i Plàstica (1r d'ESO), projecte PEPA¹³
- Música (ESO)
- Biologia i Geologia (1r, 3r, 4t d'ESO, 1r de batxillerat)
- Filosofia (4t d'ESO i 1r de batxillerat)
- Projectes transversals (ESO i batxillerat)

1.5.1.1. Resum del projecte interdisciplinari

Narrativa

Es proposa, per etapes (5è i 6è d'educació primària; 1r i 2n d'ESO; 3r i 4t d'ESO; batxillerat; cicles formatius), crear una Assemblea Ciutadana pel Clima que tingui com a objectiu fer propostes i pressionar els responsables polítics perquè assumeixin els compromisos pel clima adoptats en l'Acord de París de 2015 en diferents nivells: centre educatiu, barri-població, comunitat autònoma i Estat.

L'Assemblea Ciutadana pel Clima és un model de participació que es va portar a terme en l'àmbit del conjunt d'Espanya des del 21 de novembre de 2021 fins al maig de 2022 per iniciativa de les organitzacions ecologistes del nostre país, amb el suport del Ministeri de Transició Ecològica, una vegada que el Govern va declarar oficialment l'emergència climàtica i el Parlament va aprovar la Llei 7/2021 de canvi climàtic i transició energètica.

Els seus precedents es troben en altres convocatòries similars de França o Irlanda, tot i que la manera de funcionar es remunta a la democràcia atenenca. Es van escollir a l'atzar, de manera inclusiva i estratificada, cent persones amb l'objectiu d'abordar la qüestió climàtica i proposar-hi solucions. El debat va donar lloc a un conjunt de recomanacions sobre cinc àrees de «vida i societat»:

- consum
- alimentació i usos del sòl
- comunitats, salut i cures
- treball
- ecosistemes

Intenció educativa

- Analitzar, reflexionar i actuar sobre un tema fonamental de l'actualitat com és l'emergència climàtica, de manera que visquin com a protagonistes les possibilitats de transformació i la incidència política des del debat i l'elaboració de propostes.

¹³ Proyecto Educa Protege Animales Ambiente (PEPA): <https://www.altarriba.org/proyecto-pepa/>

- La invitació a l'acció de l'alumnat des d'un procés de participació democràtic basat en l'assemblea, on s'organitza un debat basat en proves i arguments racionals, amb el propòsit de facilitar el consens, en comptes d'agitar el dissens, com acostuma a passar en programes de televisió en horari de màxima audiència.

Objectius competencials

- Analitzar les situacions des de diferents perspectives i angles cercant raonaments per convèncer de la viabilitat de les nostres propostes a una àmplia diversitat de persones de diferent posició social.
- Experimentar el procés del conflicte, la negociació i la necessitat d'optar per diferents propostes o prioritzar-les.
- Saber replantejar, cedir, optar per allò que creiem més adequat basant-nos en el consens.
- Saber extreure conclusions del debat a partir de la participació i discussió en l'assemblea.

Productes finals

- Productes individuals: portafolis i diari d'aprenentatge.
- Productes de l'Assemblea:
 - Pla d'acció en forma de programa
 - Pla d'impacte i seguiment
- Produccions dels grups dinamitzadors:
 - Informes i brigades informatives
 - Incidència a les xarxes socials
 - Cultura ecosocial: recerca, club de lectura i escriptura creativa
 - Etc.
- Materials:
 - Paperetes per escriure
 - Mitjans socials i aplicacions de debat
 - Llibres, pel·lícules documentals i videojocs

1.5.1.2. Concreció curricular

Perfil de sortida de l'alumnat

Perfil de sortida l'alumnat¹⁴ al final de l'educació bàsica (educació primària i ESO):

- Desenvolupar una actitud responsable a partir de la presa de consciència de la degradació del medi ambient i del maltractament animal.
- Cooperar i conviure en societats obertes i canviants:
 - L'assemblea com a mètode de participació plena.
- Entendre els conflictes:
 - Debate entre generacions: adults al poder, Joventut pel Clima.¹⁵
- Analitzar de manera crítica i aprofitar les oportunitats de tota mena:
 - Intervenció d'altres xarxes juvenils per actuar pel clima, com la *Red UNESCO de Jóvenes para la Acción Climática*,¹⁶ Teachers For Future Spain¹⁷ o Rebel·lió Científica.¹⁸
- Desenvolupar un esperit crític, empàtic i proactiu:
 - Crítica racional a l'actual procés de transició energètica.
 - Club d'oci actiu: lectura i escriptura creativa.
- Identificar els diferents aspectes relacionats amb el consum responsable:
 - Brigades informatives i control social democràtic.
- Desenvolupar estils de vida saludable:
 - Propostes per exercir la cura d'un mateix, de la comunitat i del medi.
- Acceptar la incertesa com una oportunitat:
 - Grup per gestionar l'ecoansietat.
- Sentir-se part d'un projecte col·lectiu:
 - Pla d'acció coordinat amb les xarxes de transformació ecosocial a escala global.

14 Al perfil de sortida, les competències clau de la recomanació europea s'han vinculat amb els principals reptes i desafiaments globals del segle XXI.

15 Joventut pel Clima: <https://juventudxclima.es/>

16 Red UNESCO de Jóvenes para la Acción Climática: <https://www.unesco.org/es/youth/climate-action-network>

17 Teachers for Future Spain: <https://teachersforfuturespain.org/>

18 Rebel·lió científica: <https://www.rebelioncientifica.es/>

1.5.1.3. Competències específiques, criteris d'avaluació i sabers bàsics

En funció dels diferents itineraris per etapes i assignatures o matèries, es concreten les competències específiques, els criteris d'avaluació i els sabers bàsics que corresponguin segons el currículum.

1.5.1.4. Seqüència didàctica

Activitat III.1. 1a Assemblea pel Clima per al centre. Com afecta el canvi climàtic a la teva generació?

- Comencem visitant la pàgina de recursos del projecte *Naturautas* [Ventana abierta: nuestra casa está ardiendo](https://sites.google.com/g.educaand.es/naturautas-libros-de-naturalez/ventana-abierta-nuestra-casa-est%C3%A1-ardiendo). Podem seguir les pautes de la tasca proposada per *Naturautas*,¹⁹ que conclou amb la redacció individual d'una *Carta a Nova, que tindrà la teva edat el 2070*.
- Es proposa reflexionar individualment entorn de la problemàtica durant uns minuts, utilitzant les preguntes sobre l'emergència climàtica de l'*Eina per a l'anàlisi participativa de problemes* de l'apartat «Activitats» d'aquest material didàctic. Després es comparteix en parelles i, finalment, en equip es miren de consensuar algunes idees de partida.

Activitat III.2. Creem comissions d'investigació

Prenem consciència i ens organitzem formant les comissions següents:

- Comissió científica d'experts i assessors perquè ens expliquin les dimensions de l'emergència climàtica, per la qual cosa aquest grup fa una investigació basada en les dades científiques que aporta el Grup Intergovernamental d'Experts sobre el Canvi Climàtic (IPCC)²⁰ en els seus informes.
- Comissió organitzadora, que cercarà xarxes juvenils d'activistes pel clima, grups ecologistes i associacions per informar-se sobre les seves accions i, si és possible, convidar-los a l'assemblea.

Els grups-classe escullen els seus representants perquè participin d'ambdues comissions com a experts. Hi ha d'haver, almenys, una persona per grup-classe en ambdues comissions. Com que les considerem expertes, seran candidates aquelles persones que en la 1a sessió de l'assemblea hagin destacat per la seva tasca en els respectius temes: ciència i organització o compromís cívic.

19 Projecte *Naturautas*: <https://sites.google.com/g.educaand.es/naturautas-libros-de-naturalez/ventana-abierta-nuestra-casa-est%C3%A1-ardiendo>

20 Grup Intergovernamental d'Experts sobre el Canvi Climàtic (IPCC): https://archive.ipcc.ch/home_languages_main_spanish.shtml

Activitat III.3. 2a sessió Assemblea: elaboració de propostes emmarcades en les nostres pròpies vides

Els grups d'experts descriuen la seva investigació sobre les dimensions de l'emergència climàtica i exposen la informació sobre les organitzacions contactades. Posteriorment, l'assemblea es divideix en diferents grups dinamitzadors que analitzaran les informacions i situacions plantejades per destacar i decidir els assumptes urgents sobre els quals es faran les propostes. També s'ocupen de tots els aspectes que implica la cultura ecosocial.

Els diferents grups elaboren les seves propostes concretes, que ordenaran per mitjà d'etiquetes d'acord amb els criteris següents:

- 1) Àmbit d'aplicació
 - a) institut
 - b) municipi
 - c) comunitat autònoma
 - d) Estat
- 2) Temàtica, com va fer l'Assemblea Ciutadana pel Clima
 - a) consum
 - b) alimentació i usos del sòl
 - c) comunitats, salut i cures
 - d) ocupació
 - e) ecosistemes
- 3) Finalitat
 - a) mitigació del canvi climàtic, reduint-ne o eliminant-ne les causes
 - b) adaptació al canvi, per reduir-ne els efectes

Activitat III.4. Comissió legislativa: exposició de propostes

Les propostes podran plasmar-se en murals, panells digitals o paperògrafs de la manera més clara possible (es poden utilitzar diferents formats plàstics, audiovisuals, etc.), per exposar-les davant l'assemblea amb l'objectiu que siguin conegudes i considerades, i així proposar-ne una prioritització.

Activitat III.4 bis (simultània). Creem cultura ecosocial: altres grups dinamitzadors

Mentre es reuneix la comissió legislativa, les altres persones de cada grup-classe tenen l'encàrrec de crear cultura ecosocial. L'alumnat haurà d'escollir, a través d'un formulari,

els grups dinamitzadors en què desitgin participar, de manera que es pugui repartir tot l'alumnat equitativament.

Brigada informativa: dins del centre i en altres centres educatius

- S'encarrega de cercar informació sobre el canvi climàtic al nostre entorn més proper.
- Dona forma a aquests continguts en un format accessible a través de les xarxes socials: infografies, *climatok* (TikTok), *webisode* (YouTube).

Club d'oci *Naturauta* (cf. [Naturautas](#)): lectures i escriptura creativa de natura

- S'organitzen grups en cada llenguatge per connectar amb la natura: narrativa i videojocs, poesia i rap, ràdio i pòdcasts, documentals, cinema i sèries, arts plàstiques.
- Preparem un club de lectura amb els recursos que hàgim pogut reunir.
- Ens llancem a generar un rap pel clima i art climàtic.

Grup d'ecocures: coneixement i defensa del bioma i els ecosistemes

- Es dedica a elaborar un catàleg d'espècies de flora i fauna del municipi, amb l'ajuda de les aplicacions mòbils.
- Investiga sobre els riscos que amenacen les espècies del nostre entorn.
- Elabora un pla per cuidar els éssers vius amb què cohabitarem.

Grup d'energies alternatives

- Entrevista gent del municipi sobre les dificultats en l'accés a l'energia: pobresa energètica, talls de llum...
- Investiga sobre els problemes per instal·lar panells fotovoltaics a les llars i edificis d'habitatges del nostre municipi: estan arribant els fons Next Generation a la gent treballadora?
- Elabora vídeos curts informant sobre la situació per distribuir-los a les xarxes socials amb una etiqueta (*hashtag*).

Incidència política

- Escrivim cartes de demanda a institucions democràtiques i representatives (cf. [Javier Ibáñez Iborra](#)).
- Proponem mesures d'acció no violenta com ara instal·lacions, dramatitzacions i *performances* ([Rebel·lió Científica](#)).

Activitat III.5. 3a sessió. Assemblea: votació i programa

1. Exposició, votació i anàlisi

S'exposen les diferents propostes de manera àgil i clara, en un portafolis accessible a tota

l'assemblea, o en un espai diàfan, per mitjà de panells. Cada assembleari podrà escollir un màxim de cinc propostes, marcant-les o assenyalant-les.

Les més escollides seran desenvolupades pels seus ponents, es decidirà l'ordre de prioritats que se'ls vol donar i es nomenarà una comissió per a cada proposta. La comissió s'encarregarà d'eleva-la als òrgans responsables de decidir portar-les a terme i fer el seguiment de la seva implementació. Tot això es recollirà en un pla d'acció. Les propostes més votades en el conjunt del centre, per exemple vint, seran exposades i desenvolupades pels seus ponents.

Com que seria molt difícil que les persones poguessin recórrer a tots els grups del centre, en aquest cas és recomanable que els seus ponents gravin un vídeo i el pugin a una carpeta comuna al núvol (Google Drive, OneDrive, etc.). És important que en el guió del vídeo quedin clares les categories: àmbit d'aplicació, temàtica i finalitat.

2. Més debat

Els grups-classe escoltaran totes les propostes seleccionades, sigui de manera individual, a través dels vídeos presentats, sigui de manera conjunta, quan es demanin aclariments sobre alguns dels termes que s'han utilitzat.

En aquest moment hi haurà l'oportunitat de poder tornar a presentar pel mateix procediment aquelles propostes que van quedar excloses mecànicament durant la votació. En conseqüència, després de defensar-les, serà possible i fins i tot recomanable que s'incloguin per consens.

Tothom haurà de recollir al seu *Diari d'aprenentatge* tant les propostes seleccionades com l'exposició de motius i les categories amb què s'etiqueten.

3. Seqüència: calendari, programa

Finalment, la comissió legislativa haurà de reunir-se de nou per establir una seqüència coherent d'aplicació de les propostes finalment escollides i elaborades per mitjà d'un calendari, un quadrant o un programa. Es poden seqüenciar amb una línia del temps, sigui en format digital o en forma de mural.

Activitat III.6. 4a sessió. Assemblea: pla de viabilitat, impacte i seguiment

La comissió de seguiment controla que es portin a terme les mesures proposades pels òrgans competents i s'encarrega de donar a conèixer-les al conjunt de la comunitat.

El pla d'acció ha de ser viable. Tan nociu com els plans de l'extractivisme sobre els recursos naturals és la tendència a fer plans d'acció que mai es porten a terme. No hem d'educar el nostre alumnat en la procrastinació ni en la hipocresia climàtica.

Els grups dinamitzadors de la segona sessió es converteixen en grups per a l'acció i el seguiment de les propostes escollides.

És fonamental que la Direcció del centre educatiu, el Claustre i el Consell Escolar es facin càrrec de les propostes i donin suport al treball de les comissions escollides per l'assemblea en tots els seus passos, però especialment en l'última fase.

L'Assemblea pel Clima donarà lloc, com és lògic, a dues situacions d'aprenentatge organitzades d'acord amb el disseny universal per a l'aprenentatge, al servei de la inclusió, en diferents nivells d'exercici:

1. L'Assemblea, pròpiament dita, en totes les seves fases.
2. El disseny de les situacions d'aprenentatge per portar a terme les propostes de l'Assemblea.

1.5.1.5. *Recursos*

Situacions reals a considerar en el treball dels grups:

- Pobresa energètica en barris i població rural.
- Auditoria a les grans superfícies comercials.
- Recollida i tractament de residus en diferents llocs (ajuntaments, polígons industrials, mancomunitats, urbanitzacions, etc.).
- Despesa d'aigua pública i privada.
- Energia: electricitat (necessitat d'una empresa pública), gas, combustibles fòssils, renovables, mesures d'estalvi, autoconsum, etc.).
- Mobilitat (neta, mapa de carril bici, etc.).
- Cultura ecosocial (contacte amb la natura davant l'ecoansietat, oci ecològic).
- Producció/consum (D'on arriben els productes? En condicions sostenibles? Economia circular amb la roba o productes tecnològics, petjada ecològica, cicle de vida, etc.).
- Alimentació i usos del sòl. Agricultura ecològica, indústria càrnica.
- Consum de productes ecològics i de proximitat, economia social i local.
- Alfabetització mediàtica i científica contra les notícies falses.
- Pèrdua de biodiversitat. Espècies en perill d'extinció. Espais protegits amenaçats per incendis. Lluita per situar les renovables en zones de baixa sensibilitat mediambiental.
- Salut. One Health. Pandèmies, efectes de la contaminació, onades de calor.

1.5.1.6. *Dinàmica de l'Assemblea*

Itineraris alternatius

Algunes d'aquestes etapes es poden reduir, adaptar o ampliar, en funció de les característiques del centre educatiu.

- Trajectòria en la formació de l'alumnat: si es tracta d'una ecoescola o s'ha organitzat anteriorment un projecte interdisciplinari sobre el mateix tema (per exemple [28.000 pel Clima](https://www.miteco.gob.es/en/ceneam/recursos/materiales/28000x-clima.html)²¹ amb Teachers for Future Spain,²² [Just1Planet](https://www.just1planet.org/)²³ amb acció contra la fam²⁴, etc.).
- Situació geogràfica: urbana o rural, amb accés a entorns naturals propers.
- Cultura inclusiva: centres d'atenció preferent, alta complexitat, etc., en què seria molt recomanable col·laborar amb una organització social o disposar d'una xarxa conjuntural o permanent de voluntariat d'associacions ecologistes o ecosocials.
- En bona part, aquesta última recomanació és extensible a totes les escoles, d'acord amb el disseny universal per a l'aprenentatge i la prioritat de la inclusió.

Itinerari mínim

Només en el marc d'un grup-classe

És possible, o inclús probable, que la Direcció del centre o una part del Claustre, si no la majoria, considerin excessiu o inabastable un projecte de centre amb l'objectiu d'organitzar l'Assemblea pel Clima, però cal conèixer el prototipus per poder adaptar-lo a la nostra realitat. Si no es pot portar a terme en la versió completa de l'Assemblea, es pot fer la versió d'aula que trobareu més endavant en aquesta mateixa guia didàctica.

Itinerari complet

Procés d'aprenentatge en les sis etapes de desenvolupament de l'Assemblea

Agrupaments

- **Assemblea: conjunt del grup-classe de diferents grups.** Facultativament, es poden preveure alguns encàrrecs.
 - Una taula formada per dues persones amb experiència o amb facultats en mediació i ajuda, per assegurar l'eficàcia del torn de paraula.
 - Una persona encarregada de mitjans: gravació i documentació de l'Assemblea.
 - Si fos necessari, servei de traducció simultània.
- **Grups cooperatius: 1a sessió,** organitzats per rols habituals en l'aprenentatge cooperatiu (AC) (portaveu, secretaria, gerència, investigació,

21 28.000 pel Clima: <https://www.miteco.gob.es/en/ceneam/recursos/materiales/28000x-clima.html>

22 Teachers for Future Spain: <https://teachersforfuturespain.org/>

23 Just1Planet: proposta d'*Ayuda en Acción* per fomentar la ciutadania crítica i l'acció transformadora de la joventut en la lluita enfront de l'emergència climàtica.

24 Acció contra la fam: ONG que lluita contra les causes i els efectes de la fam.

animació, etc.).

- **Comissions: persones voluntàries ratificades per l'Assemblea** amb caràcter representatiu, que han de complir estrictament el seu rol (o ser rellevades):
 - Com que les considerem expertes, seran candidates aquelles persones que en la primera sessió (anàlisi de problemes i formació de comissions), en la segona sessió (exposició de la investigació), o en la tercera sessió (elaboració de propostes d'acció), han destacat pel seu exercici en els respectius temes.
 - Es recomana que, a l'hora d'exposar les conclusions, actuïn col·legiadament les persones comissionades per cada nivell i facin torns en la presentació davant de cada grup-classe.
- **Grups dinamitzadors: totes les persones dividides segons els seus interessos.** És recomanable utilitzar un formulari amb diverses alternatives, que faci sentir satisfetes les persones, si no per la seva primera elecció, per la segona o la tercera.

Ubicacions

- **On es poden fer les quatre sessions de l'Assemblea?**
 - **En centres d'una o dues línies:** potser serà recomanable reunir l'alumnat en un espai diàfan, com la sala d'actes, el teatre, SUM (sala d'usos múltiples), sigui per nivells (els primers, el primer cicle, etc.) o en tots junts.
 - **En la majoria d'escoles o instituts:** en cadascuna de les aules corresponents als diferents grups.
 - **Només en aquells grups-classe** que han escollit lliurement (en el millor dels casos) o han estat seleccionats pels òrgans representatius del centre.
- **On es reuneixen i treballen els grups d'experts** (model Jigsaw²⁵ adaptat)?
- **Comissions:** en aules petites amb accés a ordinadors.
- **Grups dinamitzadors:** impliquen tot l'alumnat, per la qual cosa s'hauria de refer el mapa de les aules perquè estiguessin totes disponibles, de manera que la distribució s'ajustés a les necessitats i tipus d'activitat (biblioteca, aula de plàstica, aula de tecnologia, etc.)

25 Model Jigsaw d'aprenentatge cooperatiu en la pràctica: <https://educar21.com/inicio/2020/10/29/metodo-jigsaw/>

Taula 2. Dinàmica de l'Assemblea

	<i>Moments</i>	<i>Emocions i motius</i>	<i>Accions</i>
1	1a sessió Com afecta el canvi climàtic a la teva generació?	Com us atreviu a hipotecar la vostra vida? ²⁶	Treball en grup: reptes de la nostra època. Estem a l'altura? Treball individual alternatiu: «Carta a la teva neta Nova». A què et compromets per transmetre el llegat d'un planeta viu i divers?
2	Coneixent la situació del canvi climàtic (investigació del grup d'experts i la seva comunicació) Àmbit científic	Ciència amb compassió Cap fred, cor calent Rebel·lió científica	Ens ofeguem en la marea de dades o les posem en ordre?
2b	Grup de xarxes activistes i xarxes socials (Contactar amb xarxes juvenils per enriquir l'Assemblea) Àmbit ciències socials	No hi ha dret! Això és una injustícia! Mobilitzem-nos!	Crear un wiki o una col·lecció (Wakelet, Padlet) amb les diferents iniciatives d'accions i reaccions davant del repte del canvi climàtic
3	2a sessió Què podem fer? Propostes amb compromís ètic	Connectem i ens indignem	Com convertim la informació en accions dins la comunitat educativa? En quin grup dinamitzador prefereixes participar? Alguna persona s'ha sentit pressionada o malament perquè no es compartia el seu punt de vista o proposta?

26 Greta Thunberg - Discurs complet davant els líders mundials en la Cimera Climàtica 2019:

<https://www.youtube.com/watch?v=vu52uZSuPIM>

	<i>Moments</i>	<i>Emocions i motius</i>	<i>Accions</i>
4	Grups dinamitzadors Com ens organitzem? Àmbit comunicatiu i lingüístic	Això no pot continuar així! Hauríem de defensar els nostres interessos! Hem d'explicar què volem aconseguir! Aquesta és la proposta que fem entre totes i tots Penseu que la proposta és negociable, oberta, i que permet seguir discutint sobre la qüestió?	Comissió legislativa: s'encarrega del procés d'elaboració de les propostes Brigada informativa: dins del centre i en altres centres educatius Club d'oci (cf. <i>Naturautas</i>): lectures i escriptura creativa de natura Grup d'ecocures: coneixement i defensa dels éssers vius Grup d'energies alternatives: sobre la pobresa energètica i l'accés igualitari a la transició ecològica Incidència política: cartes de demanda a institucions democràtiques i representatives (cf. Javier Ibáñez Iborra),²⁷ mesures d'acció no violenta (rebel·lió científica)
5	3a sessió: pla d'acció Quines prioritats? Hora de votar i de consensuar	Deliberem Confiem en els efectes que podem aconseguir?	Priorització de propostes d'acció · individuals i col·lectives · puntuals o permanents: estil de vida · polítiques, econòmiques i socials Què es pot millorar o replantejar?

²⁷ Javier Ibáñez Iborra, experiències escoles solidàries: <https://www.congnavarra.org/wp-content/uploads/2017/06/escuelas-solidarias-memorias-2016.pdf>

	<i>Moments</i>	<i>Emocions i motius</i>	<i>Accions</i>
6	4a sessió: pla d'impacte Com ens assegurem que es compleix el nostre pla d'acció?	Hem de ser valents, sense perdre la cortesia... Sortim a l'entorn i creem realitat! Si no és ara, quan? Si no som nosaltres, qui?	Actuar Difondre Fer seguiment en les comissions corresponents: <i>performances</i> , incidència, compromisos

1.5.2. Projecte interdisciplinari d'educació ecosocial: Assemblea pel Clima per a la teva aula

L'estructura és la mateixa que per al projecte interdisciplinari de l'Assemblea pel Clima per al teu centre (punt 1.12)

1.5.2.1. Resum del projecte interdisciplinari

Narrativa

Es proposa crear una Assemblea Ciutadana pel Clima a l'aula, que tingui com a objectiu fer propostes per assumir els compromisos pel clima adoptats en l'Acord de París de 2015 en diferents nivells.

Es divideix la classe en grups de quatre o cinc persones. Cada grup ha de fer una recerca sobre la declaració d'emergència climàtica, analitzant quina és la situació, les causes i les mesures per actuar davant d'aquesta emergència.

Amb tota la informació, cada grup haurà de fer una proposta per adaptar-nos i lluitar contra el canvi climàtic. Es pot enriquir la comunitat d'aprenentatge amb la intervenció d'activistes pel clima, grups ecologistes, associacions...

Després d'haver-se informat, l'Assemblea pot organitzar grups d'acció i reflexió que aprofundeixin en la cultura climàtica:

- Organització d'un club de lectura i audiovisuals i, inclús, videojocs sobre el canvi climàtic i cultura ecosocial.
- Participació en un grup de cures sobre la salut mental i física, els ecosistemes i els éssers vius.

En una tercera etapa, l'Assemblea es planteja com incidir a través dels mitjans socials en el conjunt de la societat.

Treball en petits grups que arribin a un consens sobre les propostes que es presenten a l'Assemblea per votar-les. Idear accions amb impacte mediàtic.

Objectius competencials

- Organitzar l'assemblea i els diferents grups que la constitueixen.

- Establir aliances que enriqueixin la cultura inclusiva al centre: xarxes de participació ciutadana, joventut organitzada, organitzacions ecologistes, associacions veïnals, etc.

Productes finals

- Productes individuals: portafolis i diari d'aprenentatge
- Productes de l'Assemblea:
 - Pla d'acció en forma de programa
 - Pla d'impacte i seguiment
- Produccions dels grups dinamitzadors:
 - Informes i brigades informatives
 - Incidència en mitjans socials
 - Instal·lacions al centre
 - Cultura ecosocial: recerca, club de lectura i escriptura creativa

Materials

- Paperetes per escriure
- Xarxes socials i aplicacions de debat
- Llibres, pel·lícules documentals i videojocs

1.5.2.2. Concreció curricular

Perfil de sortida de l'alumnat

Perfil de sortida de l'alumnat en finalitzar l'educació bàsica (educació primària i ESO).

- Desenvolupar una actitud responsable a partir de la presa de consciència de la degradació del medi ambient i del maltractament animal:
 - Projecte d'investigació-acció.
- Cooperar i conviure en societats obertes i canviants:
 - L'Assemblea com a mètode de participació en ple grau.
- Entendre els conflictes:
 - Debat entre generacions (adults al poder, Joventut pel Clima).
- Analitzar de manera crítica i aprofitar les oportunitats de tota mena:
 - Intervenció de les xarxes juvenils d'acció pel clima, Teachers For Future, rebel·lió científica.
- Desenvolupar un esperit crític, empàtic i proactiu:
 - Crítica racional a l'actual procés de transició energètica.

- Club d'oci actiu: lectura i escriptura creativa.
- Identificar els diferents aspectes relacionats amb el consum responsable:
 - Brigades informatives i control social democràtic.
- Desenvolupar estils de vida saludable:
 - Propostes per exercir la cura d'un mateix, de la comunitat i del medi.
- Acceptar la incertesa com una oportunitat:
 - Grup per controlar l'ecoansietat.
- Sentir-se part d'un projecte col·lectiu:
 - Pla d'acció coordinat amb les xarxes de transformació ecosocial a escala global.

Competències específiques, criteris d'avaluació i sabers bàsics

En funció dels diferents itineraris per etapes i assignatures o matèries, es concretaran les competències específiques, els criteris d'avaluació i els sabers bàsics que corresponguin segons el currículum.

1.5.3.3. Seqüència didàctica

Activitat III. Assemblea pel Clima a l'aula

1a sessió:

Cada grup de la classe s'encarrega d'investigar i recollir les conclusions del 6è informe del Grup Intergovernamental d'Experts sobre el Canvi Climàtic (GICC) i després el transmeten a la resta de membres de l'assemblea (àmbit científic CTEHM, *STEAM* en anglès).

2a sessió:

Tots els grups assumeixen la tasca de contactar amb xarxes juvenils per conèixer què organitzen i les possibilitats d'intervenir a l'assemblea (àmbit ciències socials).

3a sessió:

Es fa una primera Assemblea d'informació i formació per posar en comú la recerca duta a terme, així com les diferents xarxes i associacions contactades.

4a sessió:

Després de la primera Assemblea, els grups s'encarreguen d'aprofundir en la cultura ecosocial, de manera que totes les persones tinguin ocasió de comunicar en diferents àmbits de la vida per mitjà de:

- Brigada per sensibilitzar altres escoles, les famílies, entorn (barri, poble...)
- Club d'oci (lectura, audiovisual, videojocs...)
- Ecocures: coneixement i defensa dels biomes en el nostre hàbitat

- Energies alternatives davant la pobresa energètica i les alternatives propiciades per la transició ecològica
- Incidència política (escriure cartes a responsables polítics, d'empreses, ONG...) (àmbit comunicatiu i lingüístic)

5a sessió:

Tornem a l'Assemblea per compartir experiències i organitzar un pla d'acció que ens comprometi d'ara endavant.

6a sessió:

Finalment, elaborem un pla d'impacte i de seguiment. Per fer-ho, ens dividim per grups cooperatius, en funció dels interessos i aptituds demostrats en les etapes anteriors: *performances*, incidència, compromisos...

Bibliografia i bibliografia web

CONTEXT NACIONAL I INTERNACIONAL DE L'EDUCACIÓ PER AL DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE I LA CIUTADANIA GLOBAL:

Assemblea General de les Nacions Unides (1948). [*Declaració Universal dels Drets Humans*](#)

Assemblea General de les Nacions Unides (1990). [*Convenció dels drets dels infants*](#)

Assemblea General de les Nacions Unides (2015). [*Agenda 2030 per al Desenvolupament sostenible*](#)²⁸

Movimiento por la Educación Transformadora y la Ciudadanía Global (2018). [*Centres educatius transformadors: trets i propostes per avançar*](#)

Movimiento por la Educación Transformadora y la Ciudadanía Global (2022). [*L'educació transformadora per a la ciutadania global en el sistema educatiu espanyol*](#)

Movimiento por la Educación Transformadora y la Ciudadanía Global (2023). [*Ser i saber. Perfil docent per al desenvolupament sostenible i la ciutadania global*](#)

Red Europea de Educación Global (GENE) (2022). [*Declaració sobre l'educació global fins el 2050*](#)

UNESCO (2020). [*Educació per al desenvolupament sostenible. Full de ruta*](#)

UNESCO (2021). [*Reimaginar junts els nostres futurs: un nou contracte social per a l'educació*](#)

UNESCO (2021). [*Declaració de Berlín sobre l'educació per al desenvolupament sostenible*](#)

LEGISLACIÓ:

Llei Orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació (LOMLOE). BOE núm. 340, de 30 de desembre de 2020

Curriculums LOMLOE bàsics per a l'Educació Primària, ESO i Batxillerat²⁹

BASES PEDAGÒGIQUES:

Educació inclusiva

Departament d'Educació. Generalitat de Catalunya (2023). [*Educació inclusiva*](#)

28 ODS 4: Garantir una educació inclusiva, equitativa, de qualitat i promoure oportunitats d'aprenentatge durant tota la vida per a tots. Meta 4.7: D'aquí al 2030, assegurar que tot l'alumnat adquireixi els coneixements teòrics i pràctics necessaris per promoure el desenvolupament sostenible, entre d'altres, mitjançant l'educació per al desenvolupament sostenible i els estils de vida sostenibles, els drets humans, la igualtat de gènere, la promoció d'una cultura de pau i no-violència, la ciutadania mundial i la valoració de la diversitat cultural i contribució de la cultura al desenvolupament sostenible. ODS 4 i meta 4.7

29 Perfiles de sortida currículum LOMLOE: <https://educagob.educacionyfp.gob.es/curriculo/curriculo-lomloe/menu-curriculos-basicos/ed-primaria/perfil-salida.html>

Martínez Sánchez, J.J. i col·lectiu DIME (2023). [*Situaciones inclusivas de aprendizaje: proyectos de libertad*](#)

Disseny Universal per a l'Aprenentatge (DUA)

Alba-Pastor, C. (2019). Diseño universal para el aprendizaje: un modelo teórico-práctico para una educación inclusiva de calidad. [*Participación educativa*](#), 6(9), 64-66.

Departament d'Educació. Generalitat de Catalunya. [*Disseny Universal per a l'Aprenentatge*](#)

Educació ecosocial

Assadourain, E. et al. (2017). *Educación ecosocial. Cómo educar frente a la crisis ecológica*. FUHEM Ecosocial. Editorial Icaria. Barcelona.

Ensenyament multinivell

Arnaiz, P. (2003). *Educación inclusiva: una escuela para todos*. Editorial Aljibe.

Pedagogia per a una acció comuna

Puig Rovira, J.M^a (2021). *Pedagogía de la acción común*. Editorial Graó.

Puig Rovira, J.M^a (2023). [*Repensar la educación democrática*](#). El diari de l'Educació, blog.

Pensament de disseny (design thinking)

Universitat Oberta de Catalunya (UOC). [*Design Toolkit*](#)

RECURSOS:

Claverol, M. i Florensa, M. (2015). [*La democracia más allá de las urnas*](#). Global Express. Oxfam-Intermon.

CERCLE I:

Què és la democràcia? <https://www.youtube.com/watch?v=dbHRDG49XU>

Consejo de Infancia, Asociación Pedagógica Francesco Tonucci (APFRATO)
<https://web.apfrato.com/>

Consell dels Infants de Granollers, Barcelona.
<https://www.granollers.cat/educacio/conselldelsinfants#>

Consell Nacional de la Joventut Catalana. <https://cnjc.cat/ca>

Extinction Rebellion. <https://www.extinctionrebellion.es/>

Hart, R. (1993). *L'Escala de la participació*

Joventut pel Clima. <https://juventudxclima.es/>

Sindicat d'estudiants: <https://www.sindicatodeestudiantes.net/>

Altres:

- Decret 279/2006, de 4 de juliol, sobre drets i deures de l'alumnat i regulació de la convivència en els centres educatius no universitaris de Catalunya (DOGC núm. 4670, de 6.7.2006). <https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=403808>
- Entreculturas (2022). *Educar para participar* <https://unaqui.aragonsolidario.org/recurso/guia-educar-para-participar/>
- [Normes d'organització i funcionament dels centres](#)

CERCLE II:

Ajuntament de Barcelona. Espai Torre Jussana (2024). *Com redactar els estatuts d'una associació?* https://tjussana.cat/wp-content/uploads/2024/10/GUIA7_Estatuts.pdf

Universitat de Cadis. *Model d'estatuts d'una associació sense ànim de lucre* https://atencionalumnado.uca.es/wp-content/uploads/2018/02/WEB_6_EstatutosAsociacion-1.pdf

CERCLE III:

Akinjise, D.; Ogou, V.; Wong, E. (2023). *Re: las ciudades necesitan a los jóvenes*. Revista 5W. <https://tuit.cat/plUrp>

Asamblea Ciudadana pel Clima. <https://asambleaciudadanadelcambioclimatico.es/>

eAgora. *10 ejemplos de participación ciudadana*. <https://tuit.cat/tc1DW>

Lee, H.; Calvin, K.; Dasgupta, D.; Krinner, G. *et al.* (2023). *Informe de síntesi del 6è Informe d'avaluació de l'IPCC: canvi climàtic*. <https://xarxanet.org/biblioteca/informe-de-sintesi-del-sise-informe-davaluacio-de-lipcc>

Naturautas. [Ventana abierta: Nuestra casa se ha inundado](#)

Plataforma DECIDIM per a la participació ciutadana. Ajuntament de Barcelona. <https://decidim.org/es/>

Rebelión científica. <https://www.rebelioncientifica.es/>

Rodríguez Pecino, B. (2022). *Re: Just1Planet: la juventud española ante los retos de la emergencia climática*. Ajuda en Acció. <https://ayudaenaccion.org/proyectos/articulos/just1planet/>

Teachers for Future Spain. <https://teachersforfuturespain.org/>

Teachers for Future Spain. [*28.000 por el clima*](#)

Teachers for Future Spain. [*Mociones*](#)

De l'escola participativa a la societat democràtica. Activitats

Cercle I. La nostra escola (opció A)

2.1.1. Activitat I.A.1 T'agrada la teva escola / el teu institut? Una pregunta per reflexionar sobre allò que vols mantenir, eliminar o modificar de la teva escola o institut.

Comencem: tres capsos, tres colors

Segur que alguna vegada heu acompanyat els vostres familiars a votar, o potser ho heu vist a la televisió. Avui farem a classe una votació molt important perquè, en grup, pugueu decidir què us agradaria conservar, modificar o eliminar del nostre centre. Per això, hem construït les nostres pròpies urnes. Us agraden? Cada color té un significat, com els colors dels semàfors que hi ha als carrers, però aquí utilitzarem el verd per triar allò que ens agrada del nostre centre i que volem CONSERVAR, el taronja el farem servir per a allò que mantindríem, però que voldríem MODIFICAR, i finalment, utilitzarem el vermell per a aquelles situacions, normes o qualsevol altre aspecte que voldríem ELIMINAR del nostre centre. Per fer aquesta activitat és imprescindible respectar el torn de paraula i les opinions dels altres i, especialment, expressar-se amb sinceritat argumentant les opinions amb claredat i sense por d'allò que opini la resta del grup.

Tres cartolines farcides d'idees

Enhorabona! Ja heu completat les tres cartolines. Segur que totes tres estan farcides d'idees molt especials. Ara tornarem a fixar-nos-hi. Observeu bé què hi ha escrit en les cartolines taronja i vermella. Creieu que en un futur només hi haurà idees per a la cartolina verda? Abans de continuar, sabríeu respondre les preguntes següents?

- Qui decideix aquestes normes als centres educatius?
- Podem modificar-les o eliminar-les? Com? Raoneu la resposta.
- Passa el mateix amb la resta de normes de la nostra societat?

Bé, sembla que entre tots i totes hem aclarit alguns conceptes molt importants: participació, lleis, democràcia, entre d'altres.

I tu, com t'has sentit? Què has après?

Abans de continuar, m'agradaria que reflexionessis sobre com t'has sentit durant la presa de decisions en el grup. Et proposo que responguis l'*Eina de reflexió sobre els processos de participació* següent de manera sincera amb tots els detalls i exemples que vulguis

aportar-hi. En les últimes preguntes pots incloure-hi tot allò que has après sobre com es prenen les decisions en diferents situacions i llocs.

Taula 3. Eina de reflexió sobre els processos de participació

-
1	T'ha semblat just el sistema utilitzat per decidir quins aspectes apareixen a cada cartolina? Per què?
2	Estàs d'acord amb tots els apartats que s'inclouen a les cartolines?
3	De l'1 al 10, en quina mesura estàs d'acord amb el resultat final?
4	T'has sentit escoltat?
5	Mentre estaves treballant en petit grup, vas deixar d'expressar alguna opinió? Si va ser així, per què ho vas fer?
6	Mentre treballaves em petit grup, algun dels teus companys va voler imposar la seva opinió? Si va ser així, com vas reaccionar tu? El teu altre company va actuar com tu?
7	Enumera algunes situacions habituals en la teva vida en què es prenen decisions que t'afecten i digues, de l'1 al 10, en quina mesura hi participes. Explica-ho.
8	Què poden fer els infants i joves per influir en les decisions que els afecten en el dia a dia?
9	Creus que el procés d'elaboració i aprovació de les lleis és similar? Qui redacta i aprova les lleis?
10	Què pot fer la gent gran per influir en l'aprovació d'algunes lleis i la no aprovació d'altres?
-

Font: elaboració pròpia

Compartim les nostres emocions i aprenentatges

Són similars les respostes dels teus companys i companyes a les teves? Et va bé saber què ha après la resta del grup? Se n'aprèn tant, quan escoltem amb atenció els altres!

2.1.2. Activitat I.A.2 Com s'organitza la nostra escola o institut?

Segur que has respost de manera clara i sincera el qüestionari. També imagino que ja saps de qui depèn que es produeixin aquests canvis: de tu! Sí, de tu i de la resta dels teus companys i companyes, professorat i famílies. El primer pas és esbrinar com funcionen els òrgans de participació que tenim a prop, a la nostra escola o al nostre institut. T'animo a investigar sobre aquests òrgans.

Ara som periodistes

Ens organitzem en parelles o grups de tres i cadascú entrevistarà un component de cada un d'aquests òrgans:

1. Equip Directiu del centre
2. Claustre, que no pertanyi a l'Equip Directiu
3. Algun alumne que pertanyi al Consell Escolar
4. Algun company d'un altre centre educatiu de la zona
5. Consell Escolar del centre: personal no docent, famílies
6. AMPA / AFA

Però abans hem d'elaborar un **qüestionari**. Et proposo alguns temes:

- A. Composició
- B. Funcions
- C. Qui pot formar-ne part?
- D. Com és el procediment d'accés?

T'ho explico

Ha arribat el gran moment. Ja tens tota la informació. Utilitza la teva creativitat per explicar d'una manera atractiva a la resta de companys i companyes de classe i a la resta de la comunitat educativa allò que has après. Algunes propostes: conte, pòdcast, mural, presentació, article de revista, escenificació o qualsevol altra.

Cercle I. La nostra escola (opció B)

2.2.1. Activitat I.B.1 T'agrada la teva escola o el teu institut? Una pregunta per reflexionar sobre allò que vols mantenir, eliminar o modificar de la teva escola o institut

Comencem: el meu centre en tres paraules

1. Entre tots farem una llista sobre allò que volem **conservar, canviar o modificar** a la nostra escola o institut. Triem les tres o quatre opcions més votades de cada apartat.
2. Quina de les propostes de modificació o canvi que heu triat considereu que poden ser assumides per l'escola o institut? Què podem fer perquè es facin realitat?

Opineu sobre democràcia i participació

1. Us sonen aquestes paraules? Què signifiquen per a vosaltres? *Democràcia* és igual a *participació*? *Democràcia* és diferent de *participació*?
2. Pareu atenció al vídeo següent: «Què és la democràcia?»
<https://www.youtube.com/watch?v=dbHRDG49XUg>
3. Una vegada aclarits aquests conceptes, ens preguntem:
 - a. Qui mana a la nostra escola o institut?
 - b. És un regne? Una dictadura? Una democràcia?
 - c. Hi ha òrgans de participació?
 - d. Si creus que n'hi ha, saps dir-ne algun?

I, com es pot participar als centres en la presa de decisions? Quins són els òrgans de participació del centre educatiu?

Els diferents òrgans de participació que generalment hi ha als centres escolars són els següents: Claustre, Consell Escolar, Associació d'Alumnat, AMPA / AFA, Junta de Delegats, comissions ambientals, assemblees d'igualtat, comissions de salut i esports, artístiques, clubs de biblioteca...

- Et sonen? Els coneixes?
- Participes en algun d'aquests òrgans?
- Saps d'alguna persona que hi participi? En quin?

Hi ha altres òrgans en la nostra societat en què els joves com vosaltres hi poden participar. En coneixeu algun? Aquí teniu **altres òrgans de participació del jovent**:

- Institucions oficials protagonitzades per joves: [Consell de la Joventut](#)
- Xarxes de representació i participació generades per joves: [Sindicat d'Estudiants](#), [Extinction Rebellion](#), [Joves per l'Acció Climàtica](#)

1. Parlant de participació: Com i en quina mesura participem al nostre centre?
2. Hi ha altres formes de participació més actives? T'animo a investigar formes d'organització en altres centres que permetin més participació de l'alumnat en les decisions (per exemple [Consell dels Infants de Granollers](#)). Pensa si es podria replicar al teu centre; o analitza el [Consell dels Infants](#) que proposa Franco Tonucci a La Ciutat dels Infants (Tonuci, F., 1998)
3. És el meu centre una escola participativa? Després d'aquests diàlegs i anàlisi, t'atreveixes a mesurar el grau de participació de la teva escola? Utilitza l'**escala de la participació**, que t'ajudarà a saber en quin nivell de participació us trobeu: <https://liderat.weebly.com/piacutendoles/escala-de-participacio-de-roger-hart>

2.2.2. Activitat I.B.2 Investiguem sobre els òrgans de participació que funcionen a la nostra escola o institut per tenir-ne un coneixement precís (qui els compon, quina funció tenen...) i després ho haurem de compartir dins i fora del centre

Investiguem! I després, explicarem

Formeu grups de quatre o cinc membres per fer les tasques següents:

- a) Cada grup tria un òrgan de participació que hi ha al seu centre o en altres centres, evitant la repetició (Claustre, Consell Escolar, Associació d'Alumnat, AMPA / AFA, Junta de Delegats, comissions ambientals, assemblees d'igualtat, comissions d'esports, artístiques, biblioteques...)
- b) Cada grup entrevista un representant de l'òrgan de participació escollit. Serà necessari:
 - Que els pregunteu què és i quina és la funció d'aquell òrgan de participació.
 - Que elaboreu un qüestionari que us faciliti recollir la informació que us donen relacionada amb la seva composició, les funcions, les persones que poden formar-ne part i el procés d'accés.
- c) En finalitzar aquesta fase, es farà una posada en comú en la qual cada grup explicarà al conjunt de la classe la informació obtinguda.
- d) Amb l'aprovació del conjunt de la classe, la informació obtinguda es plasmarà amb diferents formats (a elecció de cada grup): document escrit, infografia, còmic, pòdcast, mural, vídeo, exposició oral, representació oral, representació teatral.
- e) El treball de cada grup, en el format triat, serà comunicat i difós en diferents àmbits com:
 - El mateix centre per a coneixement general
 - La pàgina web del centre educatiu
 - El Consell Escolar, AMPA / AFA
 - Altres centres

Podeu investigar i consultar també altres documents:

- Normes d'organització i funcionament del centre (NOFC)
- Normes d'organització i funcionament d'altres centres de la zona
- Decret 279/2006, de 4 de juliol, sobre drets i deures de l'alumnat i regulació de la convivència en els centres educatius no universitaris de Catalunya.
- Convenció sobre els Drets de l'Infant.
- Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació (LOMLOE). Articles relacionats amb la participació.

Reflexió sobre les nostres emocions i aprenentatges durant el procés

Et convido a reflexionar sobre com t'has sentit durant el treball i la presa de decisions en el grup. Et proposo que responguis aquest qüestionari de manera sincera amb tots els detalls i exemples que vulguis aportar-hi. En les últimes preguntes, pots incloure-hi tot allò que has après sobre com es prenen les decisions en diferents situacions i llocs.

Taula 4. Eina de reflexió sobre els processos de participació

-
1	De l'1 al 10, en quina mesura estàs d'acord amb el resultat final del vostre treball?
2	T'has sentit escoltat?
3	Mentre estaves treballant en petit grup, vas deixar d'expressar alguna opinió? Si va ser així, per què ho vas fer?
4	Mentre treballaves en petit grup, algun dels teus companys va voler imposar la seva opinió? Si va ser així, com vas reaccionar tu? I el teu altre company, va actuar com tu?
5	Esmenta algunes situacions habituals en la teva vida on es prenen decisions que t'afecten i digues, de l'1 al 10, en quina mesura hi participes. Explica-ho.
6	Què poden fer els infants i joves per influir en les decisions que els afecten en el dia a dia?
7	Creus que el procés d'elaboració i aprovació de les lleis és similar? Qui redacta i aprova les lleis?
8	Què pot fer la gent gran per influir en l'aprovació d'algunes lleis i la no aprovació d'altres?
-

Font: elaboració pròpia

Compartim les nostres emocions i aprenentatges

Són semblants les respostes dels teus companys a les teves? Et va bé saber què ha après la resta del grup?

Cercle II. L'entorn proper (família, amistats, barri, associacions)

2.3.1. Activitat II.1 Cerquem l'acord sense votar: una eina per entrenar les nostres intervencions en l'assemblea

1. Llegiu aquestes propostes que us fem i penseu que ara les discutirem i intentarem arribar a un consens. Trieu-ne, si us plau, una:

- Creiem que necessites un canvi d'institut.
- Per qüestions de feina, ens hem de mudar de casa i la família prioritza el trasllat de tots els membres.
- Hem decidit a casa que has d'assolir el nivell B2 d'un idioma el mes de juliol.
- Les coses no van bé entre el grup de col·legues. Tancarem el grup i en crearem un de nou en què no hi haurà certes persones.
- El veïnat de la plaça on ens reunim ens ha donat un ultimàtum a causa del botellot i ens han amenaçat.
- No podem continuar utilitzant les instal·lacions perquè ens diuen que no sabem cuidar-les.
- Hem d'organitzar un viatge a Mallorca!

No hi trobeu cap opció del vostre interès? Si és així, apunteu aquí la situació problemàtica que us agradaria analitzar:

-

2. Aquí teniu l'eina que us pot ajudar a recollir les idees i sentiments que vagin sorgint en els diferents passos del debat.

Recordeu que busquem un acord mínim sense arribar a votar! Sigueu, si us plau, conscients del procés.

Taula 5. Eina per arribar a un acord sense votar

Font:

Apunteu la situació a analitzar en grup:	
PAS 1 Valoració personal entorn del problema (individual)	- Quins són els teus interessos? I les teves necessitats, són les mateixes? - Trobes alguna raó que expliqui això que està passant? - Qui creus que ha intervingut en la decisió presa? - Hi ha marge per canviar-la i proposar-ne una de nova? Hi ha possibilitat de negociació?
	LA MEVA PROPOSTA:
PAS 2 Compartir en parella i fer una proposta conjunta (en parelles)	PENSEM QUE LA MILLOR SOLUCIÓ SERIA:
PAS 3 Recollim les propostes, en parlem, les valorem i insistim en la cerca d'un parell d'arguments que reforcin la nostra proposta de grup. Triem una persona portaveu, però tots sabem els arguments que utilitzarem (en equip)	EL NOSTRE EQUIP CONSIDERA QUE LA MILLOR SOLUCIÓ SERIA:
	I APORTA AQUESTES DUES RAONS O ARGUMENTS: 1) 2)

elaboració pròpia

3. Reflexionant en gran grup sobre el procés.

Tingueu en compte que d'aquí en poden sortir unes conclusions o una breu reflexió o informe que podríem valorar i que hem recorregut un camí que podem autoavaluar més endavant.

Necessitem escoltar i compartir les vostres aportacions. En primer lloc, tenen la paraula els portaveus, però en qualsevol moment hi podeu afegir allò que considereu important. Algú

ens ajudaria a anar apuntant al document que apareix a continuació allò que anem comentant? Gràcies!

Taula 6. Eina per analitzar què ha passat als grups

	MOMENTS	SENTIMENTS	ACCIONS
1	Coneixent les situacions analitzades	Ex: <i>Com? Ho tenen clar!</i>	Primera reacció: Proposta més pensada:
2	Buscant causes, analitzant els múltiples factors i els interessos diversos	Ex: <i>No hi ha dret! Això és una injustícia!</i>	Hi ha una única raó o causa que expliqui la situació? Seria possible recollir les diferents postures contraposades que han sorgit en el vostre equip de treball? Com heu arribat a la proposta de grup?

	MOMENTS	SENTIMENTS	ACCIONS
			Alguna persona s'ha sentit pressionada o malament perquè els altres no compartissin el seu punt de vista o proposta?
3	Què podem fer?	Ex: <i>Ara ho veuran! Això no pot continuar així! Hauríem de defensar els nostres interessos! Hem d'explicar què volem aconseguir!</i>	Quins mecanismes, mètodes o eines se'ns acudeixen per cercar un apropament, un acord? Aquesta és la proposta que fem entre totes i tots: Penseu que la proposta és negociable, oberta, i que permet seguir discutint sobre la qüestió?

Font: elaboració pròpia

2.3.2. Activitat II.2 Un partit de tenis. Repensant els meus arguments entorn de la politització o despolitització d'aspectes importants de la meva vida

1. Recollim una papereta retallada i comencem el partit donant arguments de pes. Ànims!

Tot està polititzat. Eurovisió també té una lectura política.

Polititzar una qüestió significa entrar a discutir, polemitzar i defensar la teva postura.

Quan diem que tot el personal és polític, significa que tot ho fem de cara a les altres persones i que s'ha perdut l'espai privat i la intimitat.

Despolitització és sinònim de desinterès, desaferrament de la política i menfotisme.

N'estic fins als nassos, que tot es polititzi!

La política està per tot arreu!

Perquè les cuidadores i les treballadores de la llar millorin la seva situació, cal polititzar el conflicte.

Fer una anàlisi política significa...

(causes, estructura, agents, alternatives, possibilitats de canvi...)

Ser una persona polititzada significa tenir energia per comprometre's al canvi d'alguna realitat que considerem injusta i millorable.

Si us plau, que apartin la moda, la gastronomia i els esports de la política!

Les cadenes de televisió haurien de despolititzar-se!

Als centres educatius s'ha de parlar de política perquè ens interessa.

Tot està polititzat i això crea conflictes. Evitem els conflictes, visquem en llibertat!

Nosaltres no tenim capacitat de proposta perquè la política és per a les persones expertes i amb poder.

L'assemblea per a la discussió i proposta d'alternatives davant d'un problema concret hauria de respectar unes normes per assegurar el tracte igualitari, l'oportunitat de lliure expressió i la consideració de totes i tots en la presa de decisions.

L'assemblea no funciona si no hi ha persones que la liderin.

En assemblea discutim molt però després les decisions sempre les prenen les mateixes persones!

2. Continuem amb el partit. Voldries afegir-hi alguna frase polèmica per conèixer com es pronuncien els companys? Animeu-vos a crear polèmica; la política és una part de la nostra vida!

2.3.3. Activitat III.3 Com ens gestionarem?

1. Llegim els textos següents per analitzar-los:

- [Llogar un local per a activitats juvenils](#)
- [Com redactar els estatuts d'una associació?](#)
- [Model orientatiu d'Estatut d'una associació sense ànim de lucre](#)
- Normes d'organització i funcionament del centre (NOFC)

Formem cinc grups per escriure un reglament d'organització i funcionament o un estatut d'una associació sense ànim de lucre, com per exemple una associació per a la pràctica d'un esport, la gestió d'un local d'oci juvenil, la gestió d'un grup musical o d'un grup de fans o una associació de barri amb alguna finalitat per millorar el barri: gestió de residus, d'ajut a nouvinguts...

Taula 6. Eina de reflexió per a cada alumne del grup 1

Quin tipus d'associació volem? Reflexiona-hi i respon aquestes preguntes:

- Per què crearem una associació?

 - Quin serà objectiu tindrà?

 - ...
-

Font: elaboració pròpia

Recolliu totes les aportacions dels membres del grup amb els seus arguments per escriure'ls al document final (taula 7). Després es farà la presentació per explicar-ho a la resta dels grups.

Taula 7. Eina de reflexió per al grup 1

Quin tipus d'associació volem?

Font: elaboració pròpia

Taula 8. Eina de reflexió per a cada alumne del grup 2

Quines seran les normes de funcionament? Reflexiona-hi i respon aquestes preguntes:

- Quines seran les normes que s'hauran de complir?
 - Es cobraran quotes?
 - Es faran reunions periòdiques?
 - Com es convocaran?
 - De quina manera es prendran els acords?
-

Font: elaboració pròpia

Recolliu totes les aportacions dels membres del grup amb els seus arguments per escriure'ls al document final (taula 9). Després es farà la presentació per explicar-ho a la resta dels grups.

Taula 9. Eina de reflexió per al grup 2

Quines seran les normes de funcionament?

Font: elaboració pròpia

Taula 10. *Eina de reflexió per a cada alumne del grup 3*

Quines persones formaran part de l'associació? Reflexiona-hi i respon aquestes preguntes:

- Quines persones formaran part de l'associació?
 - Quins seran els requisits per formar part de l'associació?
 - Quins seran els drets dels associats? I quines seran les obligacions?
 - Com i quan deixaran de ser membres de l'associació?
 - Tindrem junta directiva? Quins càrrecs hi haurà?
 - Quines persones formaran part de la junta directiva?
 - Com s'escullen?
 - Quant temps podran ocupar el càrrec?
 - Quines seran les seves funcions?
-

Font: elaboració pròpia

Recolliu totes les aportacions dels membres del grup amb els seus arguments per escriure'ls al document final (taula 11). Després, es farà la presentació per explicar-ho a la resta dels grups.

Taula 11. *Eina de reflexió per al grup 3*

Quines persones formaran part de l'associació?

Font: elaboració pròpia

Taula 12. Eina de reflexió per a cada alumne del grup 4

Com gestionarem el nostre lloc de reunió? Reflexiona-hi i respon aquestes preguntes:

- Llogarem un local o buscarem un lloc de reunió que ens pugui oferir l'ajuntament o una associació de manera gratuïta?
 - Qui s'encarrega de llogar-lo o demanar-lo?
 - Quines poden ser les dificultats en qualsevol dels casos?
 - Com hi posem solució?
 - Qui tindrà les claus?
 - Qui el netejarà? Cada quan?
 - Com es pagaran les despeses de llum, aigua...?
 - ...
-

Font: elaboració pròpia

Recolliu totes les aportacions dels membres del grup amb els seus arguments per escriure'ls al document final (taula 13). Després es farà la presentació per explicar-ho a la resta dels grups.

Taula 13. Eina de reflexió per al grup 4

Com gestionarem el nostre lloc de reunió?

Font: elaboració pròpia

Taula 14. *Eina de reflexió per a cada alumne del grup 5*

I què passa si alguna persona no compleix les normes? Reflexiona-hi i respon aquestes preguntes:

- És important complir les normes? Per què?
 - Se sancionarà a qui no compleixi les normes?
 - Com?
 - ...
-

Font: elaboració pròpia

Recollis totes les aportacions dels membres del grup amb els seus arguments per escriure'ls al document final (taula 15). Després es farà la presentació per explicar-ho a la resta dels grups.

Taula 15. *Eina de reflexió per al grup 5*

I què passa si alguna persona no compleix les normes?

Font: elaboració pròpia

Cercle III. Ciutat, comunitat autònoma, país, món

El nostre món - Assemblea pel Clima

L'[Assemblea Ciutadana pel Clima](#) és un model de participació que es va portar a terme en l'àmbit del conjunt d'Espanya des de novembre de 2021 fins al maig de 2022. Es van escollir a l'atzar cent persones amb l'objectiu d'abordar la qüestió climàtica i proposar solucions.

El debat va donar lloc a un conjunt de recomanacions sobre cinc àrees de «vida i societat»:

- Consum
- Alimentació i usos del sòl
- Comunitats, salut i cures
- Treball
- Ecosistemes

Així doncs, la nostra Assemblea no parteix de zero, sinó que és una prolongació d'un procés participatiu global i el porta als centres educatius per donar resposta a l'emergència climàtica. S'ha de fer realitat aquest compromís ciutadà en «la vida i la societat» de la nostra escola o institut, del nostre planeta, del nostre món. Per portar-la a terme comptarem amb el suport de les institucions democràtiques que reconeguin l'emergència climàtica i, especialment, amb el suport directe d'organitzacions diverses: Joventut pel Clima, Teachers For Future Spain, Ecologistes en Acció, Greenpeace i la Coordinadora d'Organitzacions per al Desenvolupament. De fet, la majoria d'aquestes organitzacions fa anys que promouen un litigi contra el govern per inacció i a la recerca de més justícia climàtica.

Serem capaços d'afrontar el repte?

Amaguem el cap sota l'ala o l'utilitzem per volar en estol?

2.4.1. Activitat III.1. 1a sessió de l'Assemblea pel Clima al centre. Com afecta el canvi climàtic a la teva generació?

Comencem per visitar la pàgina de recursos del projecte «Naturautas. Ventana abierta: nuestra casa está ardiendo». Reflexionem individualment entorn del problema durant uns minuts, amb ajuda de l'eina següent (taula 16). La part B es farà amb la tècnica cooperativa 1-2-4.

Taula 16. *Eina per a l'anàlisi participativa de problemes*

Com afecta el canvi climàtic a la teva generació?	
A	Carta a Nova, que tindrà la meva edat el 2070³⁰ 1. A què et compromets per transmetre el llegat d'un planeta viu i divers?
B	Pas 1. Anàlisi individual entorn del problema 1. A què anomenem <i>emergència climàtica</i> o <i>crisi climàtica</i>? 2. Què diu l'informe de l'IPCC, el grup d'experts sobre el canvi climàtic de l'ONU, sobre el clima? 3. Què és la COP? Quins acords principals s'han assolit? (investiga sobre la Cimera de París de 2015). Defineix els conceptes de <i>mitigació</i> i <i>adaptació al canvi climàtic</i>. 4. Per què no s'estan complint aquests acords? Per què no s'avança més enllà? Com podem incidir perquè es compleixin i s'ampliïn? LA MEVA PROPOSTA: Pas 2. Ho compartim en parelles i proposem PENSEM QUE LA MILLOR SOLUCIÓ SERIA Pas 3. En grup cooperatiu recollim les propostes, parlem, valorem i insistim en la cerca d'un parell d'arguments que reforcin la nostra proposta de grup. Escollim una persona portaveu, tot i que totes i tots sabem els arguments que utilitzarem. EL NOSTRE EQUIP CONSIDERA QUE LA MILLOR SOLUCIÓ SERIA... I APORTA AQUESTES DUES RAONS O ARGUMENTS:

Font: elaboració pròpia

30 Activitat proposada pel Projecte «Naturautas. Ventana abierta: nuestra casa está ardiendo»

2.4.2. Activitat III.2. Creem comissions de recerca

Comissió científica: trieu diferents temes relacionats amb l'emergència climàtica, prioritzant els que us semblin més importants i urgents. Una vegada triats, descarregueu l'[informe](#) del Grup Intergovernamental d'Experts sobre el Canvi Climàtic (GICC). Un cop estudiat l'informe, elaboreu un suport visual, per mitjà d'infografies, que pugui comprendre qualsevol persona.

Comissió organitzadora: cerqueu xarxes juvenils i associacions ecologistes de l'àmbit proper per conèixer les accions que organitzen i demaneu-los que intervinguin en la nostra Assemblea com a activistes pel clima. Ens servirà d'ajut el programa [#28000porelClima](#) de Teachers for Future Spain. Lògicament, el primer pas serà contactar amb l'Assemblea Ciutadana pel Clima i les persones que la van portar a terme, així com aquells que actualment estan defensant la «justícia climàtica». Després d'escoltar les seves iniciatives, haurem de fer l'esforç d'imaginar la posada en pràctica en l'àmbit del nostre institut i el nostre hàbitat, a manera d'esborrany. Amb aquesta finalitat, preparem un informe de possibles accions en forma de taula de tres columnes:

- Organitzacions
- Propostes principals
- Com aplicar-les a l'institut, al barri o al municipi

2.4.3. Activitat III.3. 2a sessió de l'Assemblea. Fem propostes emmarcades en les nostres vides

Els membres de les comissions tornen als grups-aula amb el propòsit de donar a conèixer els seus respectius treballs. La comissió científica comparteix els resums i conclusions de la investigació duta a terme, atenent a les preguntes dels assembleistes. En la mesura de la disponibilitat que tinguin, se sol·licitarà als col·lectius amb els quals s'ha contactat que presentin les seves línies d'acció. Ho poden fer a través d'un vídeo, per videoconferència o, encara millor, amb una intervenció directa en les assemblees de cada grup. Finalment, formem grups cooperatius per fer propostes concretes que ordenarem per mitjà d'etiquetes segons:

1. Àmbit d'aplicació
 - a. institut
 - b. municipi
 - c. comunitat autònoma
 - d. Estat
2. Temàtica, com va fer l'Assemblea Ciutadana pel Clima
 - a. Consum
 - b. Alimentació i usos del sòl
 - c. Comunitats, salut i cures

- d. Treball
 - e. Ecosistemes
3. Finalitat
- a. Mitigació del canvi climàtic, reduint-ne o eliminant-ne les causes
 - b. Adaptació al canvi, per reduir-ne els efectes

2.4.4. Activitat III.4. Comissió legislativa: exposicions de les propostes

Cada grup-aula tria novament dos representants que hagin destacat en la fase de recollida de propostes, perquè les traslladin al conjunt de l'institut. Formaran la comissió legislativa de l'Assemblea, integrada per aquestes parelles de portaveus, i tindran com a missió recollir les propostes, ordenar-les i visualitzar-les en murals digitals (Padlet, Miró, etc.), pàgines web, presentacions digitals o paperògrafs d'una manera clara i visual, per exposar-les davant l'Assemblea. S'esforçaran per organitzar-les, amb l'ajut de les etiquetes abans esmentades.

La comissió té la potestat de demanar més informació per concretar les propostes i de filtrar aquelles que siguin irracionals o incoherents. El seu objectiu, des del principi, consisteix a garantir que el conjunt del centre hi tingui accés, de manera que siguin conegudes i considerades per totes les persones participants.

2.4.5. Activitat III.4.bis (simultània). Creem cultura ecosocial. Altres grups dinamitzadors

Si no ets de la comissió legislativa, tindràs una altra feina: perquè les altres persones de cada grup-aula tenen l'encàrrec de crear cultura ecosocial. Haureu de triar, per mitjà d'un formulari, els grups dinamitzadors en què desitgeu participar, de manera que quedeu repartits en els grups de manera equitativa.

Quin prefereixes?

Brigada informativa: dins del centre i en altres centres educatius

- Buscar informació sobre el canvi climàtic al nostre entorn més proper.
- Donar forma a aquests continguts en un format accessible a través de les xarxes socials: infografies, *climatok* (TikTok), *websode* a YouTube.

Club d'oci Naturauta (cf. [Naturautas](#)): lectures i escriptura creativa de natura

- Organitzar grups en cada llenguatge per connectar amb la natura: narrativa i videojocs, poesia i rap, ràdio i pòdcasts, documentals, cinema i sèries, arts plàstiques.
- Preparar un club de lectura amb els recursos que hàgim pogut reunir.
- Generar un rap pel clima i art climàtic.

Grup d'ecocures: coneixement i defensa del bioma i els ecosistemes

- Elaborar un catàleg d'espècies de flora i fauna del municipi, amb l'ajut de les aplicacions mòbils.
- Investigar sobre els riscos que amenacen les espècies del nostre entorn.
- Elaborar un pla per cuidar els éssers vius amb què cohabitarem.

Grup d'energies alternatives:

- Entrevistar persones del municipi sobre les dificultats en l'accés a l'energia: pobresa energètica, talls de llum...
- Investigar sobre els problemes per instal·lar panells fotovoltaics a les llars del nostre municipi: estan arribant els fons Next Generation a la gent treballadora?
- Elaborar vídeos curts informant sobre la situació per distribuir-los a les xarxes socials amb una etiqueta (*hashtag*).

Incidència política:

- Redactar i enviar cartes de demanda a institucions democràtiques i representatives.
- Proposar mesures d'acció no violenta, com instal·lacions, dramatitzacions i *performances* ([Rebel·lió Científica](#)).

2.4.6. Activitat III.5. 3a sessió de l'Assemblea pel Clima: votació i programa. En cada grup-aula i a la Comissió legislativa

Exposició, votació i anàlisi

Mostrarem les diferents propostes en un portafolis accessible a tota l'Assemblea, o bé en un espai diàfan per mitjà de panells, amb la finalitat que cada assembleari n'esculli cinc (com a màxim). Les més votades en el conjunt del centre —per exemple, vint (poden ser més o menys, depenent de les circumstàncies)— seran exposades i desenvolupades pels seus ponents. Els ponents gravareu un vídeo i el pujareu a la carpeta compartida al núvol (Google Drive, OneDrive, etc.). És important que en el guió del vídeo quedin clares les categories: àmbit d'aplicació, temàtica i finalitat.

Més debat

Els grups-aula escoltaran totes les propostes seleccionades, sigui de manera individual, a través dels vídeos presentats, sigui de manera conjunta, quan es demanin aclariments directes a alguns dels termes amb què s'hagi fet l'exposició. Haureu de recollir al vostre *Diari d'aprenentatge* tant les propostes seleccionades com l'exposició de motius i les categories amb què s'etiqueten.

Seqüència: calendari, programa

Per acabar, la Comissió legislativa haurà de reunir-se de nou per establir una seqüència coherent d'aplicació entre les propostes finalment escollides i elaborades, per mitjà d'un calendari, un quadrant o un programa, sigui en format digital, sigui en forma de mural.

2.4.7. Activitat III.6. 4a sessió de l'Assemblea pel Clima: pla d'impacte i seguiment. Seguiment en cada grup-aula i en comissions

Tan greu com els plans per dilapidar els recursos del planeta a costa de les futures generacions és la tendència a incomplir els compromisos contra el canvi climàtic. Així doncs, necessitem passar a l'acció i organitzar-ne el seguiment:

1r) Cada grup-aula dedicarà una sessió per elaborar el pla d'impacte. Us dividiu novament en grups cooperatius, tot i que aquesta vegada es formaran en virtut dels interessos de cada persona i de les competències formades prèviament. Lògicament, els nous grups duran a terme, en part, una prolongació del treball fet prèviament als grups dinamitzadors.

1. **Performance** (cf. 2.4.5. Activitat III.4 bis: Brigada informativa, Club d'oci Naturauta). Com donem a conèixer els acords al conjunt de l'institut, el barri o el municipi amb eficàcia performativa: instal·lacions artístiques, dramatització i teatre-fòrum, *webisode*, xarxes socials (vídeos curts, *challenges*), etc.
2. **Incidència política** (cf. 2.4.5. Activitat III.4 bis: Incidència política). Com portem els fruits de l'Assemblea a les institucions i les organitzacions que hi han intervingut, amb l'objectiu que col·laborin a posar-ho en pràctica. Per això, s'ha de relacionar cada proposta amb una o diverses institucions o associacions.
3. **Compromisos** (cf. 2.4.5. Activitat III.4: Tots els altres grups). Haurem de destacar aquelles propostes que estan etiquetades perquè es duguin a terme a l'institut i en l'àmbit local (barri, municipi). Què haurem de fer per portar-les a terme alumnat, docents i famílies? A què ens hem de comprometre? És convenient que aquest grup es divideixi en subgrups, depenent del tipus de propostes. Posem que sigui per la temàtica.
 - a. Cura dels ecosistemes i urbanisme: ús del sòl.
 - b. Cura de les persones: canvi dels hàbits de consum, treball a la mesura humana i ús d'energies alternatives.

2n) De cada grup-aula es nomenen tres persones per coordinar el pla d'acció en aquestes tres dimensions: comissions de *performance*, incidència i compromisos.